Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ŞEKILLENDIRIŞ SUNGATY

Umumy orta bilim berýän mekdepleriň
2-nji synpy üçin derslik

Özbegistan Respublikasynyň Halk bilimi ministrligi tarapyndan neşire hödürlenildi

Täze neşir

Daşkent – 2021

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

UO‘K 75(075.3)
KBK 85.1ya72
Ş 35

Düzüjiler:
Kudrat Mirahmedow, Barno Ýunusowa, Nurman Berdiýew

Jogapkär redaktor:
Asgarali Suleýmanow

Syn ýazanlar:
Rustam Hudaýberganow – Kemaliddin Behzad adyndaky milli suratkeşlik we dizaýn institutynyň professory, Özbegistanyň halk suratkeşi.
Ziýadilla Babamuradow – Daşkent arhitektura-gurluşyk institutynyň şekillendiriş sungaty kafedrasynyň müdiri, dosent.
Dilşad Haýtmetow – Kemaliddin Behzad adyndaky milli suratkeşlik we dizaýn institutynyň çeper küýzegärçilik we binagärlik ýadygärlikleriň bezegini abatlaýyş kafedrasynyň müdiri.
Noila Wahabowa – Daşkent şäheriniň Ýangihaýot tümenindäki 32-nji mekdebiň şekillendiriş sungaty we çyzuw mugallymy.
Madina Abdumawlýanowa – Daşkent şäheriniň Ýunusabat tümenindäki 63-nji mekdebiň şekillendiriş sungaty we çyzuw mugallymy.

Şertli belgiler:

– öwrenýäris!

– dersiň soňy

– ýumuş

– öý işi

– soraglar

– boýamaň

Respublikanyň ýörite kitap gaznasynyň serişdeleriniň hasabyndan çap edildi.

Original maket we dizaýn konsepsiýasy Respublikan tälim merkezi tarapyndan taýýarlandy.

ISBN 978-9943-7475-4-8
© Respublikan tälim merkezi, 2021

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Mazmuny

Giriş 4

1-nji BAP. GRAFIKA

1-nji tema. Ak we gara reňkde pandanyň suratyny çekmek 6
2-nji tema. Pyşbaganyň suratyny çekmek 8
3-nji tema. Serçäniň suratyny çekmek 10
4-nji tema. Ýapraklardan ýol-ýol nagyş çekmek 12
5-nji tema. “Güýzki güller” temasynda surat çekmek 14
6-njy tema. “Behi we armyt” temasynda surat çekmek 16
7-nji tema. “Agaçlaryň güýzki görnüşi” temasynda surat çekmek 18
8-nji tema. 1-nji barlag işi. “Güýz peýzažy” temasynda surat çekmek 20
9-njy tema. “Ýagyş ýagýar” temasynda surat çekmek 21

2-NJI BAP. HEÝKELTARAŞLYK

10-njy tema. “Şadyýan sekizaýaklar” heýkeljiklerini ýasamak 26
11-nji tema. “Deňiz ýyldyzy” heýkeljigini güberçekli usulda ýasamak 28
12-nji tema. “Leňňeç” heýkeljigini ýasamak 30
13-nji tema. “Deňiz aty” heýkeljigini ýasamak 32
14-nji tema. “Altyn balyjak” heýkeljigini ýasamak 34
15-nji tema. 2-nji barlag işi. “Suwasty soltanlyk” temasynda güberçekli usulda surat çekmek 36
16-njy tema. “Delfin” heýkeljigini ýasamak 37

3-nji BAP. ŽIWOPIS

17-nji tema. “Watanyma gulluk edýärin” temasynda surat çekmek 42
18-nji tema. Reňkleriň täsinligi 44
19-njy tema. “Gar parçalary” suratyny çekmek 46
20-nji tema. “Gyş peýzažy” temasynda surat çekmek 48
21-nji tema. “Gyşky nagyşlar” temasynda surat çekmek 50
22-nji tema. Aýgüllerden we ýapraklardan ybarat elementler esasynda nagyş çekmek 52
23-nji tema. “Erik güllände” temasynda surat çekmek 54
24-nji tema. “Baharky güller” temasynda surat çekmek 56
25-nji tema. 3-nji barlag işi. “Gözel bahar tebigaty” temasynda surat çekmek 58
26-njy tema. “Güller älemine syýahat” temasynda surat çekmek 59

4-NJI BAP. KOMPOZISIÝA

27-nji tema. “Swetofor” temasynda kompozisiýa işlemek 64
28-nji tema. “Welosipedçi” temasynda kompozisiýa işlemek 66
29-njy tema. “Çatrykdaky awtomobil” temasynda kompozisiýa işlemek 68
30-njy tema. “Ýük maşyny” temasynda kompozisiýa işlemek 70
31-nji tema. “Wertolýotlaryň we (uçar) samolýotlaryň uçuşy” temasynda kompozisiýa işlemek 72
32-nji tema. “Deňiz gämileri” temasynda kompozisiýa işlemek 74
33-nji tema. 4-nji barlag işi. “Transport” temasynda kompozisiýa işlemek 76
34-nji tema. “Meniň dynç alyşdaky syýahatym” temasynda kompozisiýa işlemek 77

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

GIRIŞ

Gadyrly okuwçylar! Siz 1-nji synpda “Şekillendiriş sungaty” dersligi arkaly “Grafika”, “Heýkeltaraşlyk”, “Žiwopis” we “Kompozisiýa” temalary boýunça başlangyç maglumatlary öwrendiňiz. Surat çekmek, şekilleri reňklemek, laýdan we plastilinden haýwanlaryň şekilini ýasamak boýunça amaly başarnyklara eýe bolduňyz.

2-nji synpda hem gyzykly temalary öwrenmek bilen birlikde surat çekmek we heýkel ýasamak boýunça täze başarnyklary ele alarsyňyz.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

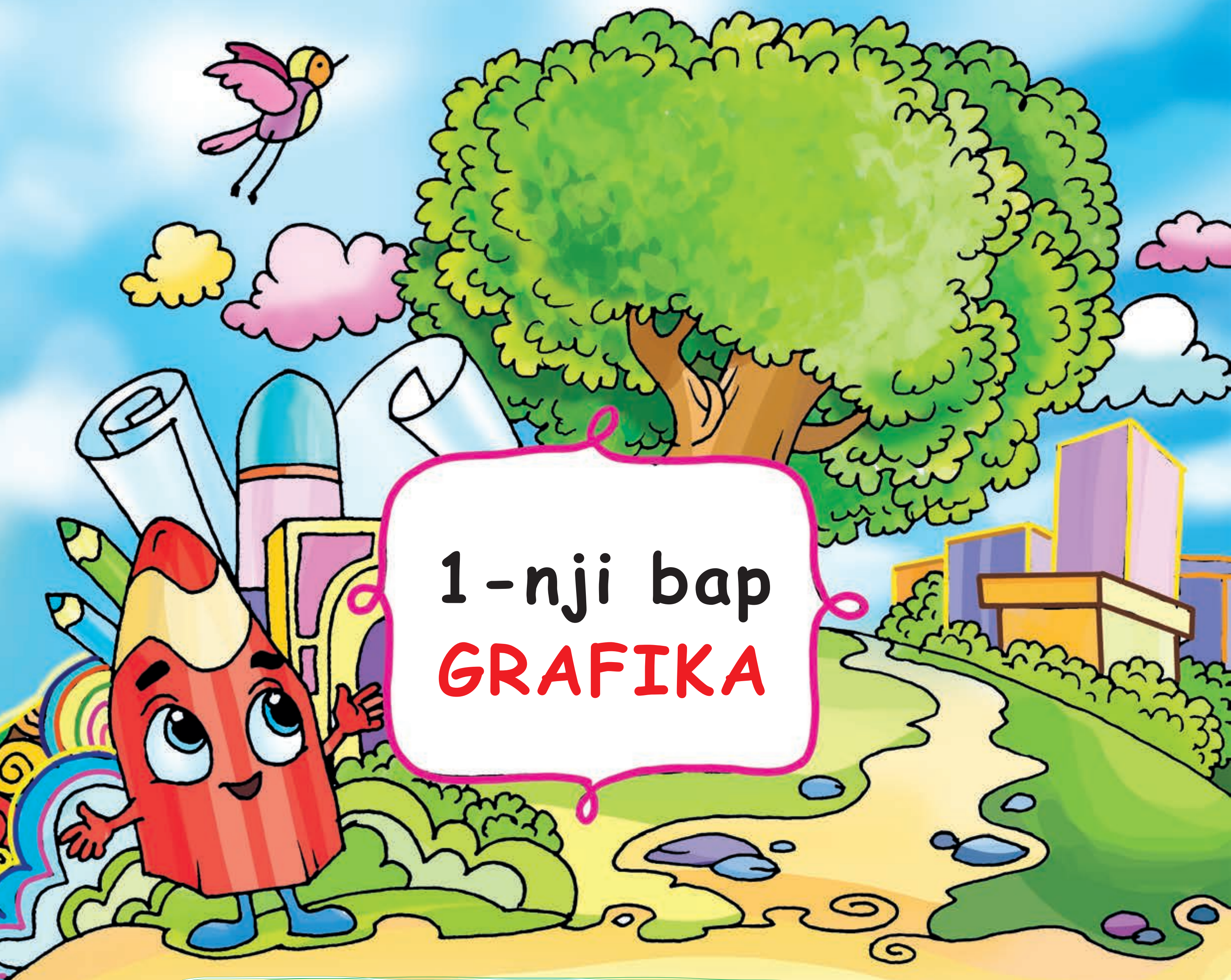

1-nji bap
GRAFIKA

Grafika – şekillendiriş sungatynyň görnüşi. Onda şekil esasan ak-gara, şeýle hem, reňkli işlenýär.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

1-nji tema

AK WE GARA REŇKDE PANDANYŇ SURATYNY ÇEKMEK

Panda Hytaýda ýaşaýar. Onuň boýy 1,2–1,5 metre çenli, agramy 17–160 kg töwereginde bolýar. Ol bambuk we ösümlikler bilen iýmitlenýär.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Pandanyň suratyny yzygiderlikde çekiň

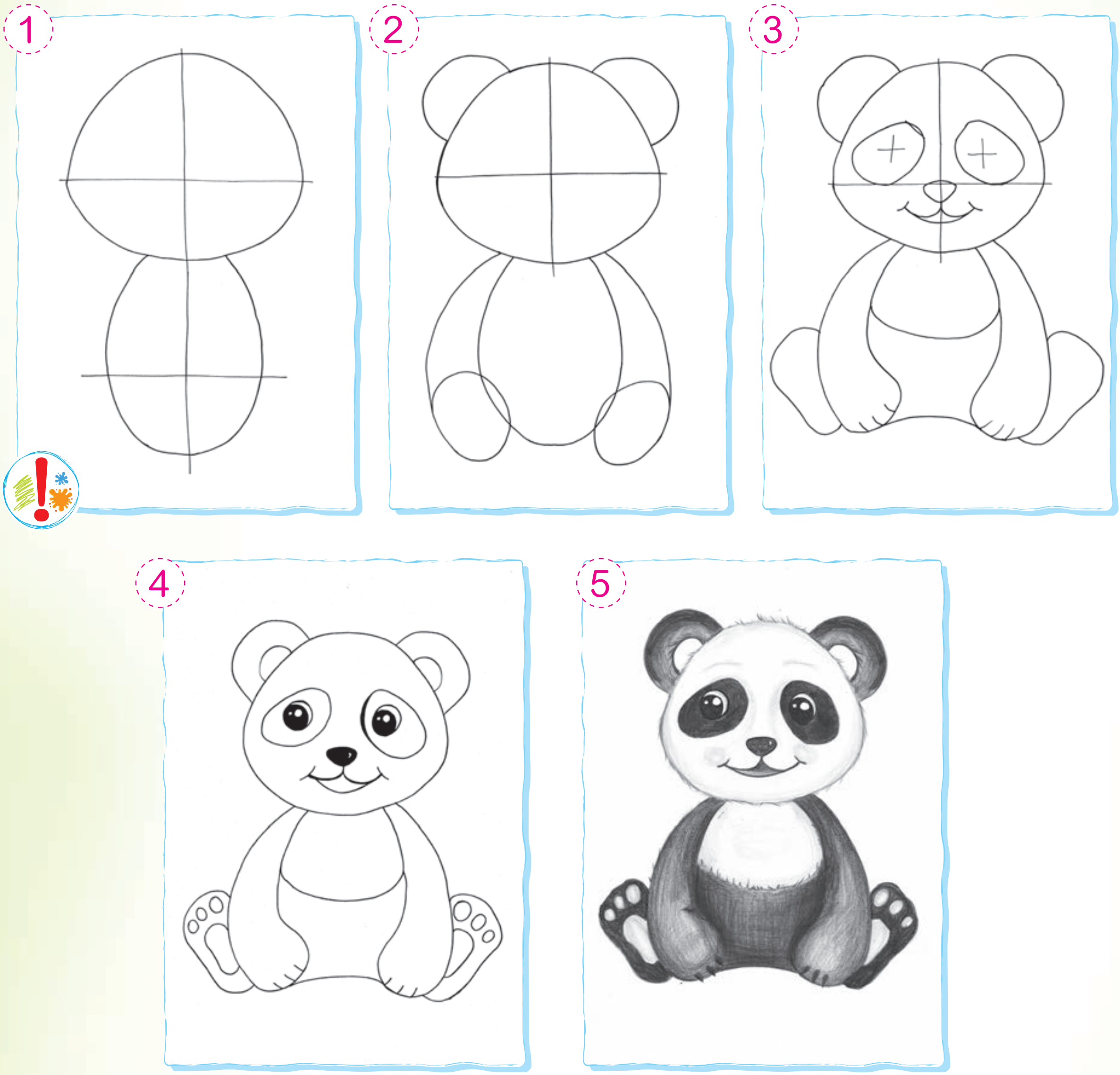

Pandanyň suratyny maşk depderine yzygiderlik esasynda çekiň.

1. Panda nirede ýaşaýar?
2. Pandanyň suratyny çekende nähili geometrik şekilden peýdalanýarys?

Pandany grafika usulynda çekip tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-nji tema PYŞBAGANYŇ SURATYNY ÇEKMEK

Pyşbagalar gury ýerde we suwda ýaşaýar. Derisiniň reňki doglan we ýaşaýan ýerine bagly. Ol ýaşyl, goňur ýa-da biendigan sary menekli hem bolmagy mümkin.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Pyşbaganyň suratyny çekmegiň yzygiderligi

1

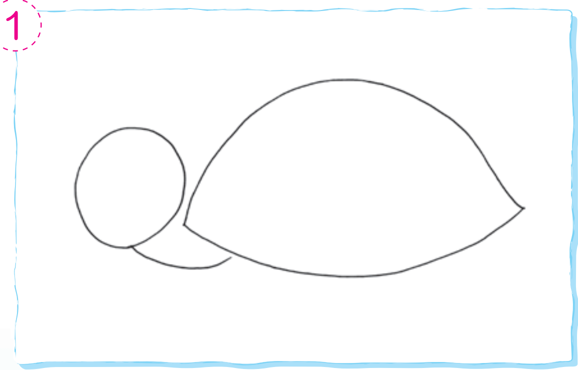

2

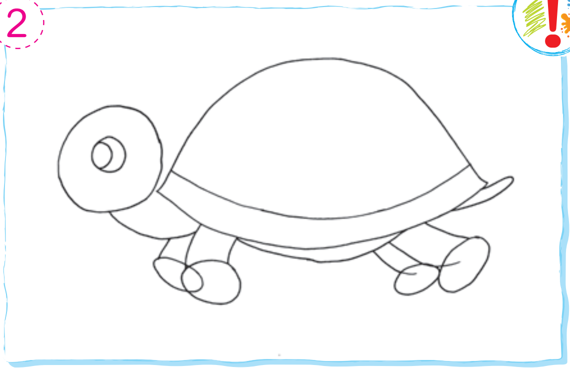

3

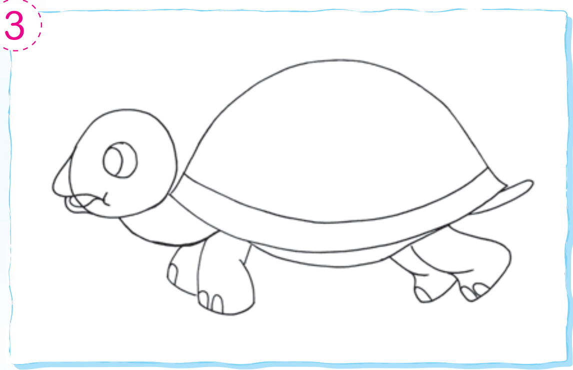

4

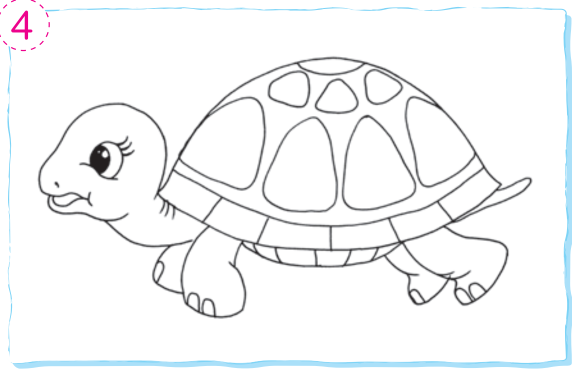

5

Pyşbaganyň suratyny maşk depderine yzygiderlik esasynda çekiň.

1. Pyşbaga barada gyzykly maglumat tapyň.
2. Pyşbaganyň suraty nähili şekillerden ybarat bolýar?

Pyşbaganyň suratyny grafika usulynda çekip, tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3-nji tema SERÇÄNIŇ SURATYNY ÇEKMEK

Serçe – kiiçijik guş. Agyrlygy 35 gramdan geçmeýär. Uzynlygy 16 cm töwereginde. Serçeler esasan mör-möjekler bilen iýmitlenýär.

Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Serçäniň suratyny çekmegiň yzygiderligi

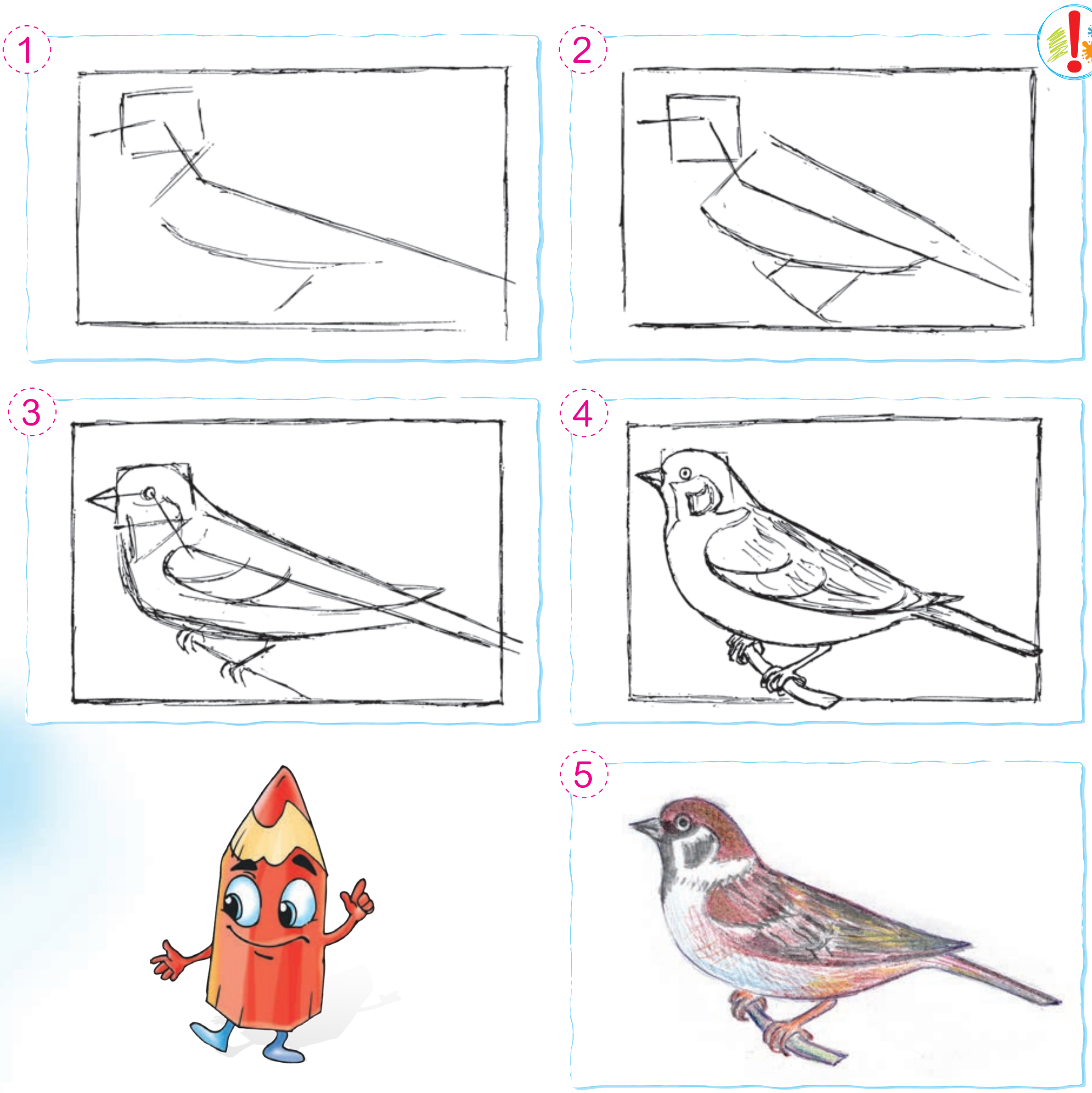

Serçäniň şekilini maşk depderine yzygiderlik esasynda çekiň.

Serçäniň suraty nähili şekillerden ybarat?

Agajyň şahasyndaky serçäniň suratyny çekmegi iş gurallaryndan peýdalanyp tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

4-nji tema

ÝAPRAKLARDAN ÝOL-ÝOL NAGYŞ ÇEKMEK

Nakgaşlyk – amaly sungatyň gadymy görnüşi. Ol özbek halk amaly bezeg sungatynyň iň özüne çekiji we nepis görnüşlerinden biri. Nagyş “gül”, “bezeg” diýen manyny aňladýar: ol amaly sungat eserlerine görk bagyşlaýar. Ýol-ýol nagyş dürli elementler, kömekçi çyzyklar esasynda ýoluň içinde ýerleşýänligi bilen tapawutlanýar. Nagyş çekende ritm elementleriň we reňkleriň gaýtalanýandygyny aňladýar.

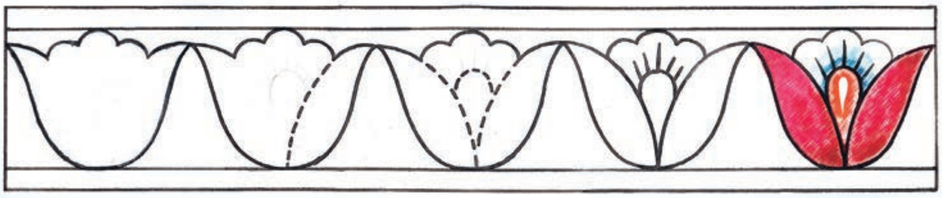

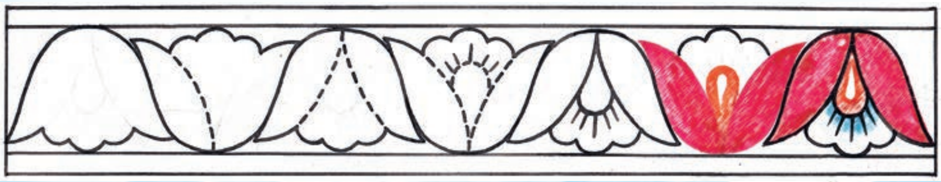

Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Ýapraklardan ýol-ýol nagyş çekmegiň yzygiderligi

1

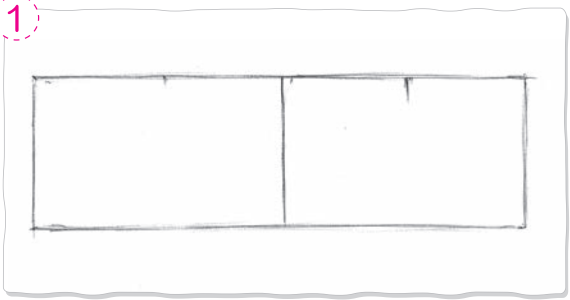

2

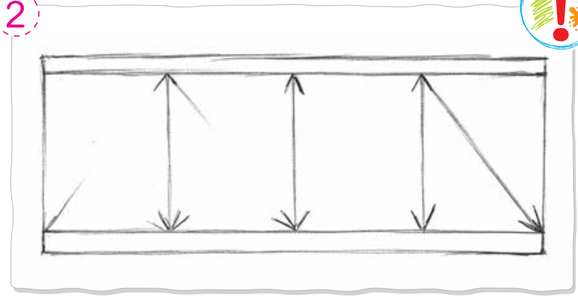

3

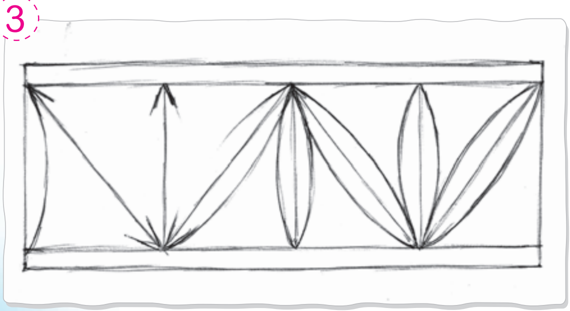

4

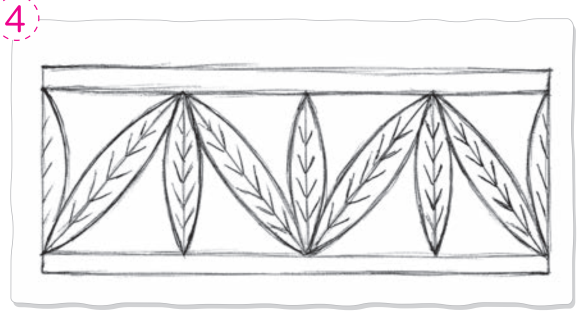

5

Ýol-ýol nagyş şekilini maşk depderine yzygiderlik esasynda çekiň.

1. Ýol-ýol nagyş şekilini synlaň we derňäň.
2. Ýol-ýol nagyş nähili çekilýär?
3. Ýol-ýol nagyş nähili elementlerden düzülen?

Ýapraklardan ýol-ýol nagyş ýasaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

5-nji tema

"GÜÝZKI GÜLLER" TEMASYNDA SURAT ÇEKMEK

Tebigatda dürli-dürli güller bolýar. Güýzki güllere astra, hrizantema we başgalar girýär.

Bu gyzykly

Dünýädäki iň kiçi gülüň ölçegi 1 millimetr, iň uly gülüňki bolsa 91 santimetre deň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Astra gülüni çekmegiň yzygiderligi

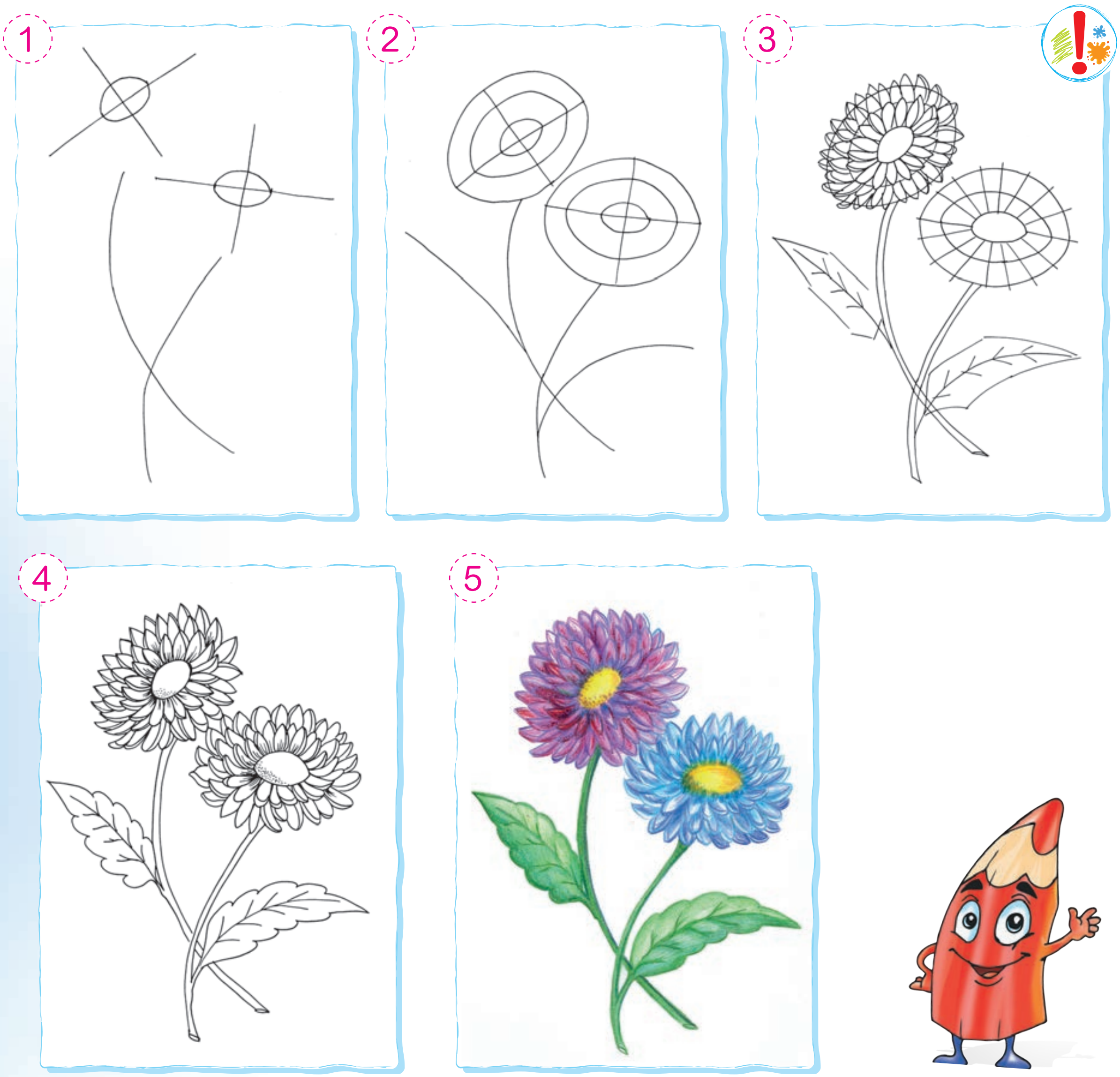

Astra gülüniň şekilini maşk depderine çekiň.

1. Astranyň gulýapraklary, ýapraklary, şahasy nähili reňkde şekillendirilen?
2. Nähili güýzki gülleri bilýärsiňiz?

“Güýzki güller” şekilini tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

6-njy tema

“BEHI WE ARMYT” TEMASYNDA SURAT ÇEKMEK

Natýurmort sözi “jansyz tebigat” manysyny aňladýar. Natýurmortda zatlaryň, miweleriň, gülleriň şekilleri şekillendirilýär.

Dilaram Mamedowa 1974-nji ýylyň 28-nji ýanwarynda Daşkent şäherinde doglan. 1998-nji ýylda Daşkent teatr we suratkeşlik institutyny tamamlan. 1998-nji ýyldan Özbegistanyň Çeper akademiýasynyň agzasy.

2009–2016-njy ýyllarda Hytaýda, ABŞ-da, Birleşen Arap Emirliklerinde, Tailandda halkara sergiler gurady. Talantly suratkeşiň eserleri Özbegistanyň döwlet sungat muzeýinde, Moskwanyň “Nikor” muzeýinde, şeýle hem, daşary ýurt şahsy kolleksiýalarda saklanýar.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

“Behi we armyt” natýurmortyny çekmegiň yzygiderligi

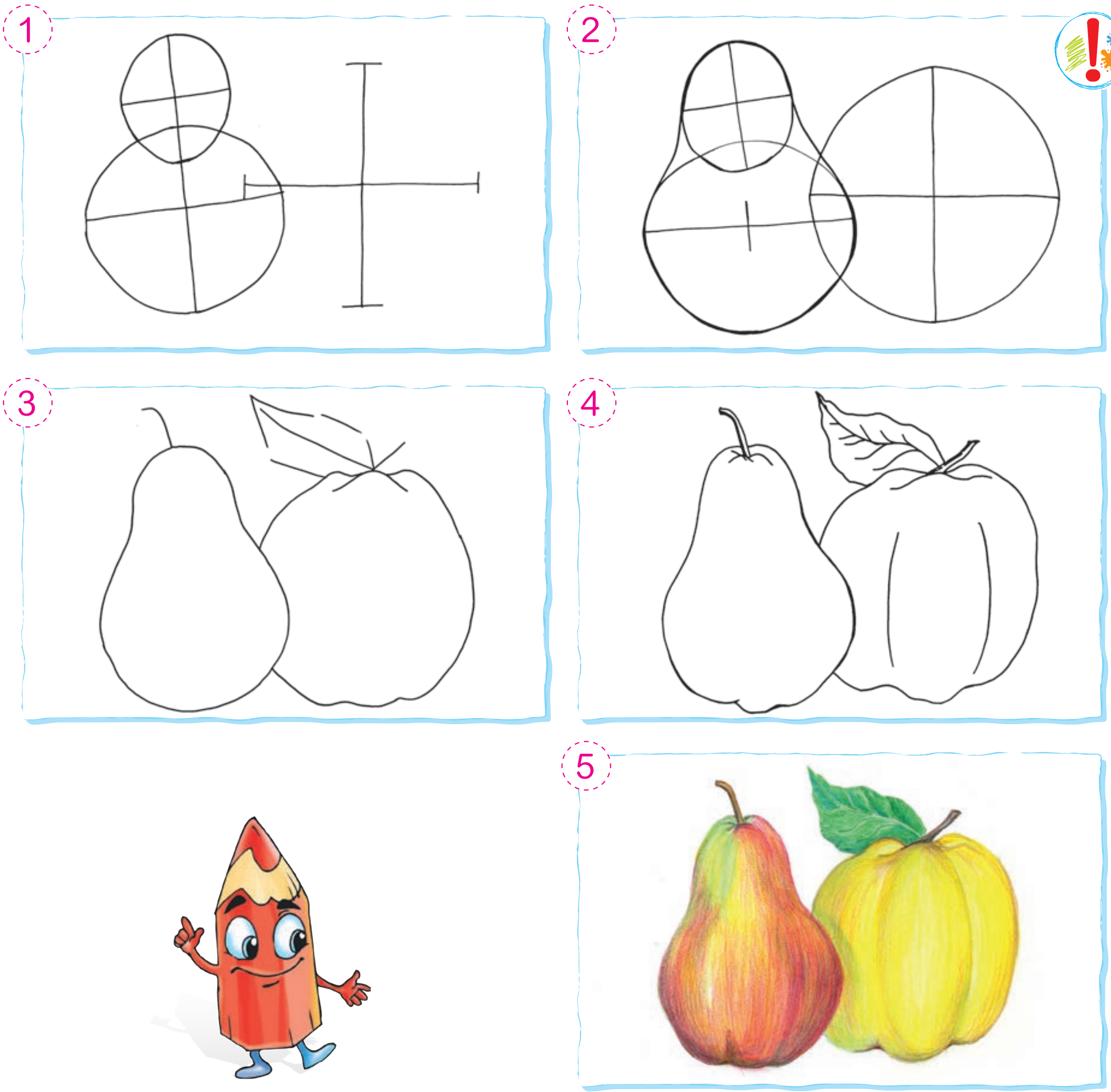

“Behi we armyt” natýurmortyny maşk depderine çekiň.

1. Behi bilen armydyň şekilindäki tapawudy aýdyň.
2. Behiniň we armydyň şekili nähili reňklerde berlen?
3. Miwelerden ybarat natýurmorty derňäň.

Natýurmorty tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

7-nji tema

“AGAÇLARYŇ GÜÝZKI GÖRNÜŞI” TEMASYNDA SURAT ÇEKMEK

Güýzde agaçlaryň ýapraklary saralyp, bütin töweregi ýyly reňklere örtýär. Howanyň temperaturasy peselip, ýagtylyk kemelende ýapraklar ýaşyl öwüşginini ýitirip, saralýar.

Ýakyndajyk we yzygider hatarlaşyp duran agaçlaryň suratyny çekende perspektiwa kadalaryna amal etmek talap edilýär.

Munda ýakynda duran agajyň ölçegi bir nokada tarap barha gysgalýar.

“Agaçlaryň güýzki görnüşi” suratyny çekmegiň yzygiderligi

1

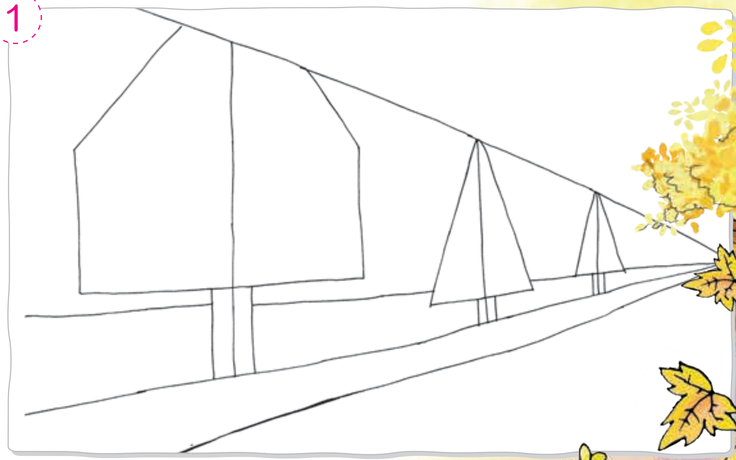

2

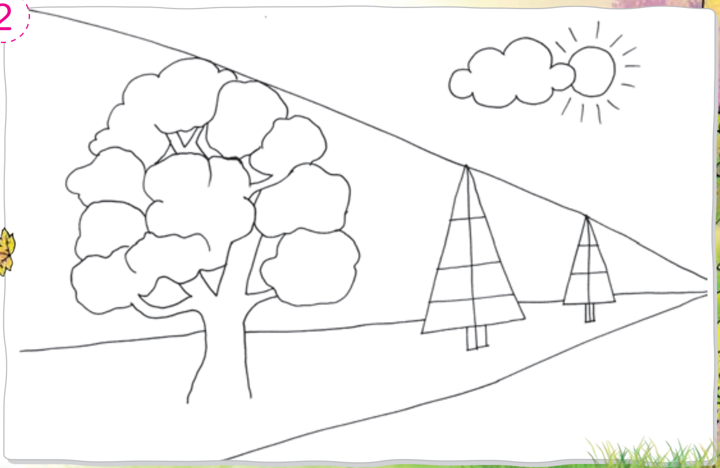

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3

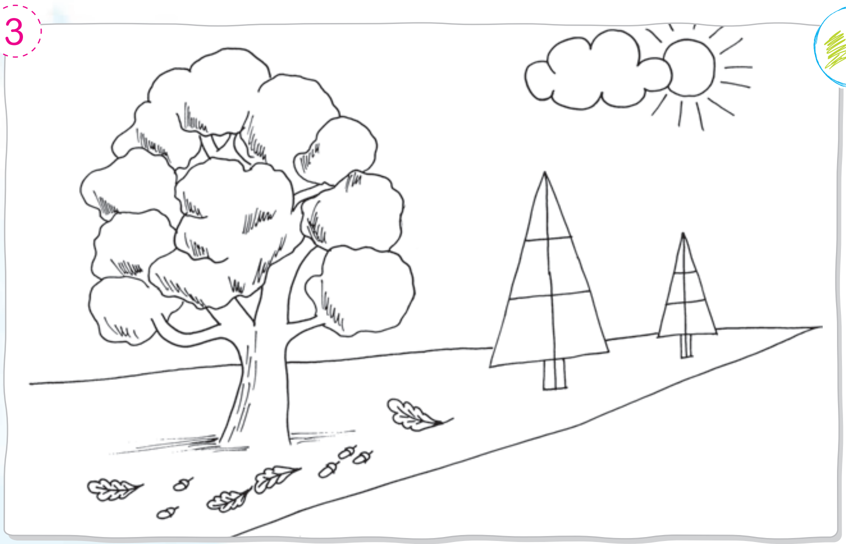

4

Agaçlaryň güýzki görnüşini maşk depderine çekiň.

1. Dub we arça agaçlarynyň görnüşi bir-birinden nähili tapawutlanýar?
2. Agaçlaryň güýzki we tomusky görnüşlerindäki tapawudy aýdyň.
3. Agaçlar güýzde nähili görnüşde bolýar?

“Agaçlaryň güýzki görnüşi” şekilini tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

8-nji tema. 1-nji barlag işi

“GÜÝZ PEÝZAŽY” TEMASYNDA SURAT ÇEKMEK

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

9-njy tema

“ÝAGYŞ ÝAGÝAR” TEMASYNDA SURAT ÇEKMEK

Güýz paslynda bulutly, ýagynly günler köp bolýar. Ýagyş ýagşyna syn edipdiňizmi? Lüýklerde agaçlaryň, adamlaryň we başga zatlaryň suratyny görüpdiňizmi?

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

“Ýagyş ýagýar” şekilini çekmegiň yzygiderligi

1

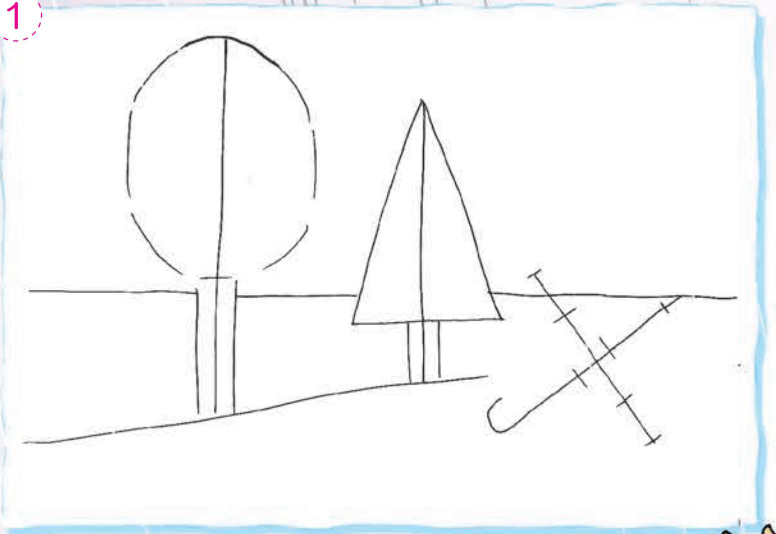

2

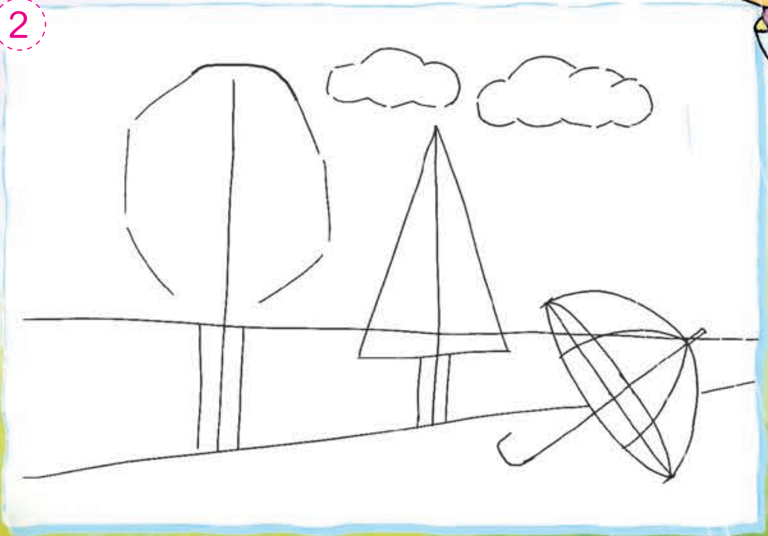

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3

4

“Ýagyş ýagýar” şekilini maşk depderine çekiň.

Çynar we arça agaçlarynyň görnüşi bir-birinden nähili tapawutlanýar?

“Ýagyş ýagýar” şekilini tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-nji bap
HEÝKELTARAŞLYK

Heýkeltaraşlyk – şekillendiriş sungatynyň görnüşi. Munda şekiller togalak we güberçekli görnüşde işlenilýär.

Togalak heýkel – hemme tarapyndan görmek mümkin bolan heýkeltaraşlyk eseri.

Güberçekli heýkel – tekiz üstde güberçek edip işlenýän şekil.

Heýkeltaraşlyk şekillendiriş sungatynyň başga görnüşlerinden üç ölçegde bolmagy bilen tapawutlanýar.

Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

10-njy tema

“ŞADYÝAN SEKIZAÝAKLAR” HEÝKELJIKLERINI ÝASAMAK

Sekizaýak suwasty jandar bolup, onuň 3 ýüregi, 8 aýagy bar. Ol 100 metr çuňlukda ýaşaýar, reňkini üýtgetmek aýratynlygyna eýe. Gorkanda ak reňke, gaharlananda gyzyl reňkde bolýar.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

“Şadyýan sekizaýaklar” heýkeljikleri işlemegiň yzygiderligi

1
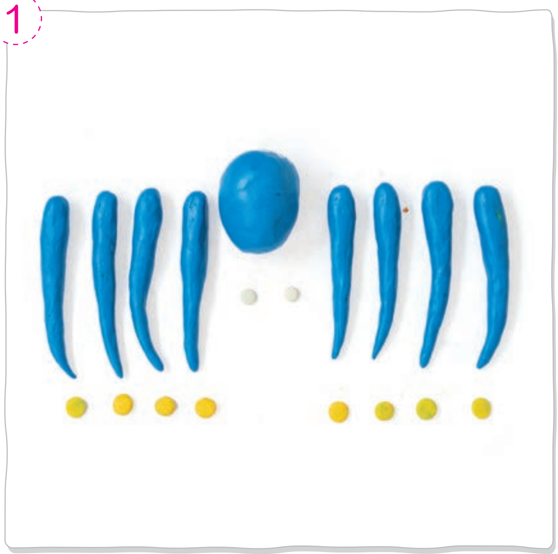

2

3

4

1. Sekizaýaklaryň şekilini synlaň we derňäň.
2. Heýkeltaraşlygyň grafikadan we žiwopisden tapawudyny aýdyň.

“Şadyýan sekizaýaklar” temasynda heýkeljikler ýasaň.

предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

11-nji tema

“DEŇIZ ÝYLDYZY” HEÝKELJIGINI GÜBERÇEKLI USULDA ÝASAMAK

Deňiz ýyldyzy – suwasty jandar. Uzynlygy 12–25 cm, bedeniniň reňki gyzyl, saryk, mawy we goňur öwüşginli bolýar. Agzy garnynyň merkezinde ýerleşen. Onuň bäş sany güýçli eli bar.

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

“Deňiz ýyldyzy” heýkeljigini işlemegiň yzygiderligi

1

2

3

4

1. Deňiz ýyldyzynyň reňkini aýdyň.
2. Deňiz ýyldyzy nähili reňklerde bolýar?

“Deňiz ýyldyzy” heýkeljigini ýasaň.

Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

12-nji tema

“LEŇŇEÇ” HEÝKELJIGINI ÝASAMAK

Leňňeç suwda we gury ýerde ýaşaýan jandar. Onuň ýedi müň gholaý görnüşi bar. Leňňeç öňe, yza we gapdal tarapa çalt hereket edip bilýär. Leňňeçler iýmitlenende gysgyçlary möhüm ähmiýete eýe.

Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

“Leňňeç” heýkeljigini işlemegiň yzygiderligi

1
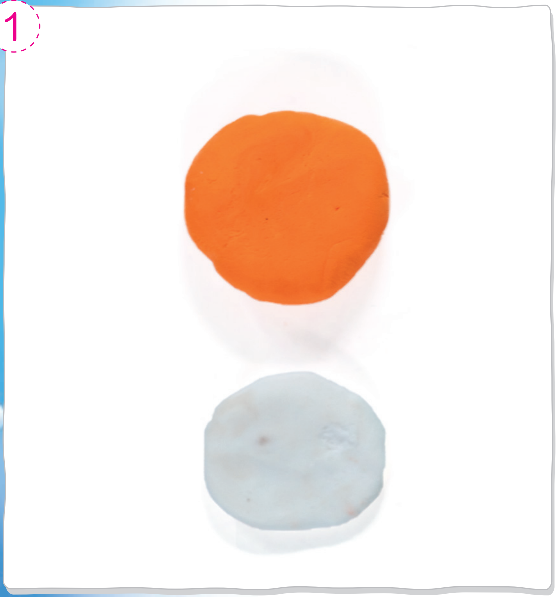

2

3

4

1. Leňňeç nirede ýaşaýar?
2. Leňňeçleriň näçe görnüşi bar?

“Leňňeç” heýkeljigini ýasaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

13-nji tema

“DEŇIZ ATY” HEÝKELJIGINI ÝASAMAK

Deňiz aty – suwda ýaşaýan jandar. Bedenindäki iňňeleri goranmak, aw awlamak üçin hyzmat edýär. Bu jandar howpy duýanda deňiz otlarynyň arasyna gizlenýär. Deňiz atynyň boýy 30 cm töwereginde bolýar.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

“Deňiz aty” heýkeljigini işlemegiň yzygiderligi

1

2

3

4

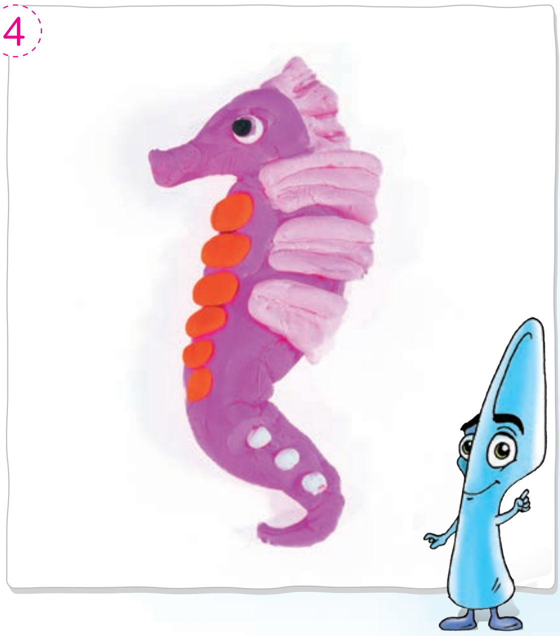

1. Deňiz aty özüni nähili goraýar?
2. Deňiz atynyň boýy näçe santimetre deň?
3. Deňiz atynyň şekiliniň we reňkiniň özboluşly taraplaryny synlaň we derňäň.

“Deňiz aty” heýkeljigini ýasaň.

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

14-nji tema

“ALTYN BALYJAK” HEÝKELJIGINI ÝASAMAK

Altyn balyk – suwda ýaşaýan jandarlardan biri. Onuň gözi goýy sary, bedeni bolsa kümüş, sary, gyzyl we gara reňklerde bolýar.

...предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

“Altyn balyjak” güberçekli heýkeljigini işlemegiň yzygiderligi

1

2

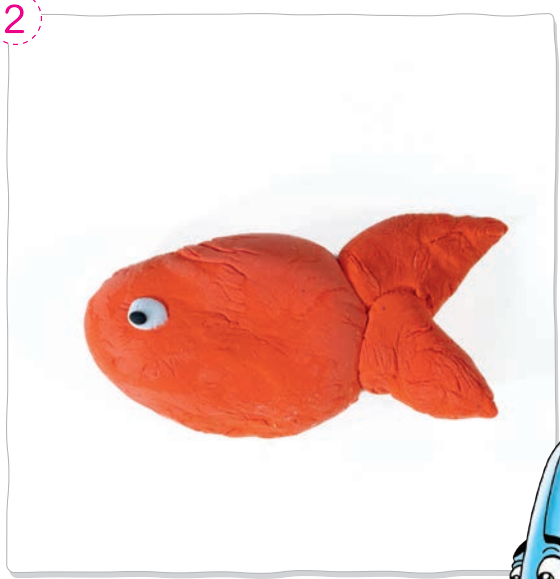

3

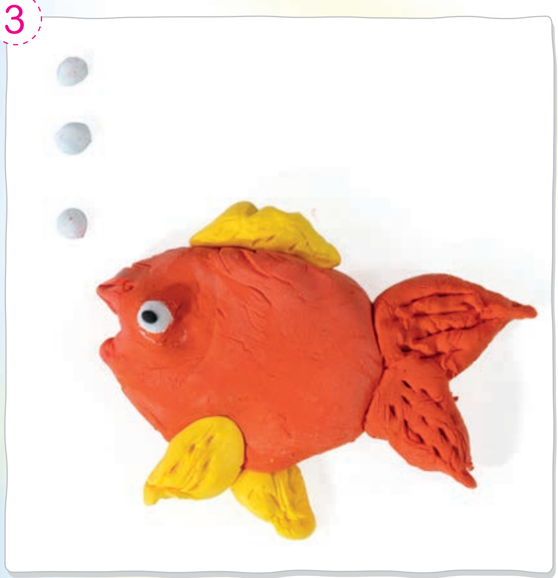

4

1. Altyn balygyň gözi nähili reňkde bolýar?
2. Altyn balygyň bedeninde nähili reňkler duşýar?

“Altyn balyjak” heýkeljigini ýasaň.

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

15-nji tema. 2-nji barlag işi

“SUWASTY SOLTANLYK” TEMASYNDA GÜBERÇEKLI USULDA SURAT ÇEKMEK

Berlen nusga esasynda laýdan we plastilinden heýkeljikler ýasaň.

Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

16-njy tema “DELFIN” HEÝKELJIGINI ÝASAMAK

Delfinler okeanlarda topar bolup ýaşaýar. Delfin bedeni ýylmanak, maýyşgak, reňki dürli bolan süýdemdiriji jandardyr. Ol balyklar bilen iýmitlenýär. Delfiniň 40-a golaý görnüşi bar. Delfinler örän akylly, olary haýsy-da bolsa bir herekete öwretmek hem mümkin.

Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

“Delfin” heýkeljigini ýasamagyň yzygiderligi

1. Delfinleriň näçe görnüşi bar?
2. Delfin nirede ýaşaýar?

“Delfin” heýkeljigini ýasaň.

Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3-nji bap
ŽIWOPIS

Žiwopis ýagly, akwarel, guaş ýaly dürli boýaglar bilen kagyz, mata, karton, diwar, aýna ýaly tekiz üstlere çekilýär.

Žiwopis eserlerinde reňk esasy orun tutýar.

Žiwopisiň stanokly, mahabatly, miniatýura görnüşleri bar.

Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

17-nji tema
“WATANYMA GULLUK EDÝÄRIN” TEMASYNDA SURAT ÇEKMEK

Esgerleriň lybasy nähili bolýandygyna üns beripdiňizmi? Dogry tapdyňyz, käte daragt, käte bolsa gumly çölüň reňkine gabat gelýär. Çünki reňkler hem goranmaga kömek edýär.

Esger we onuň itiniň şekilini çekmegiň yzygiderligi

1

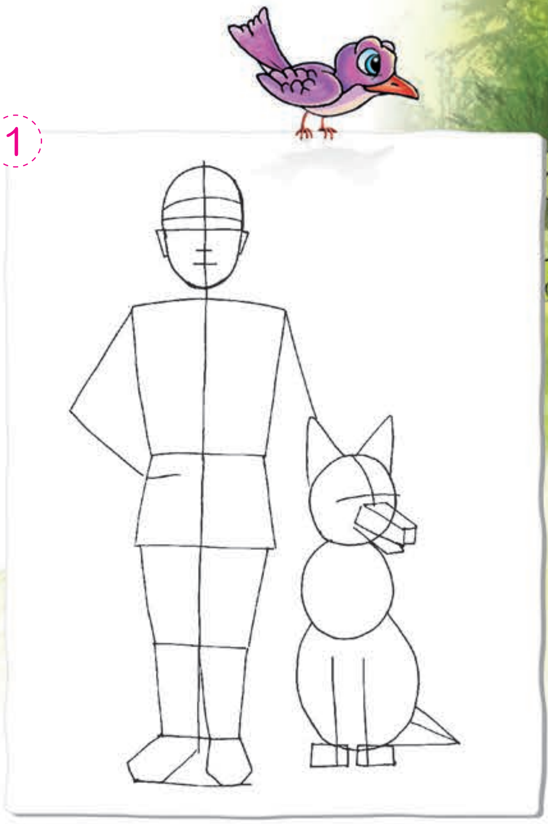

2

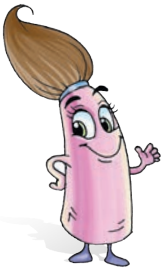

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3

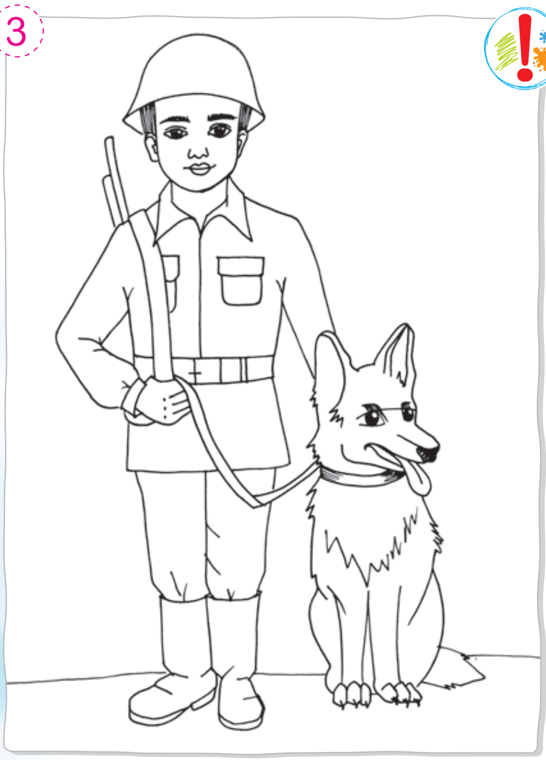

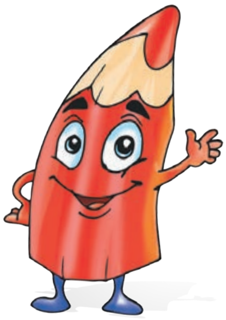

4

Esger we onuň itiniň şekilini maşk depderine çekiň.

1. Esger we onuň itiniň şekiliniň birinji basgançagynda nähili geometrik şekilleri görýäris?
2. Esgerleriň geýimleri dürli öwüşginli bolmagynyň sebäbi näme?

Esger we onuň itiniň şekilini tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

18-nji tema RENKLERIŇ TÄSINLIGI

Reňkler ýyly we sowuk, hromatik däl we hromatik ýaly görnüşlere bölünýär.

Hromatik reňkler üstünde reňk öwüşginine eýe bolan ähli reňklerdir.

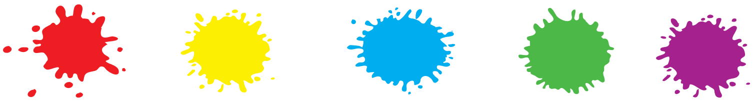

Hromatik däl reňkler üstünde reňk öwüşginine eýe bolmadyk ak, çal, gara ýaly reňklerdir.

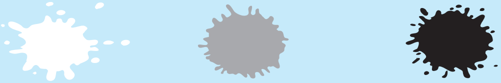

Ýyly reňkler gün we ot öwüşginini aňladýan gyzyl, sary, açyk sary ýaly reňklerden ybarat.

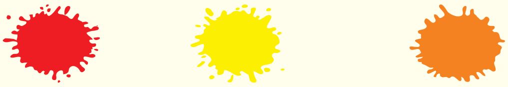

Sowuk reňkler suw, buz, kölege öwüşginini aňladýan mawy, gök, benewşe ýaly reňklerdir.

Nagyş çekmegiň yzygiderligi

1

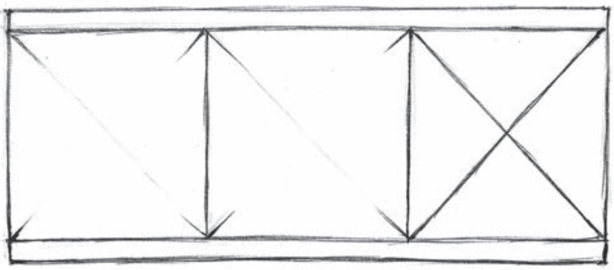

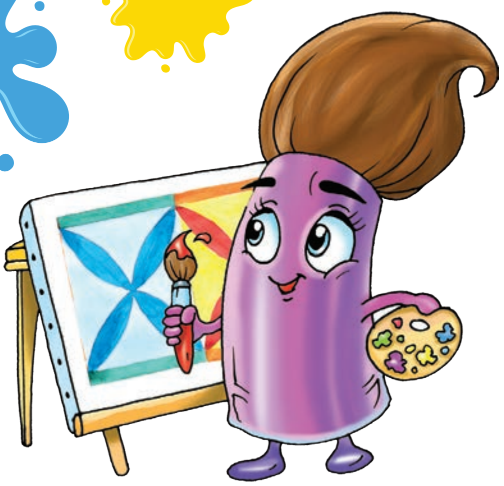

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2

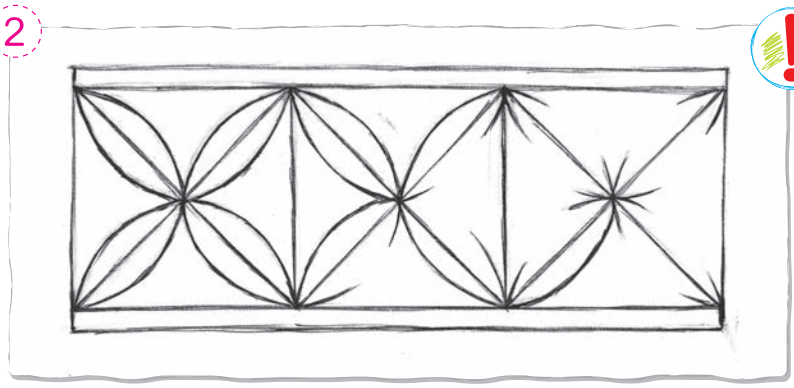

3

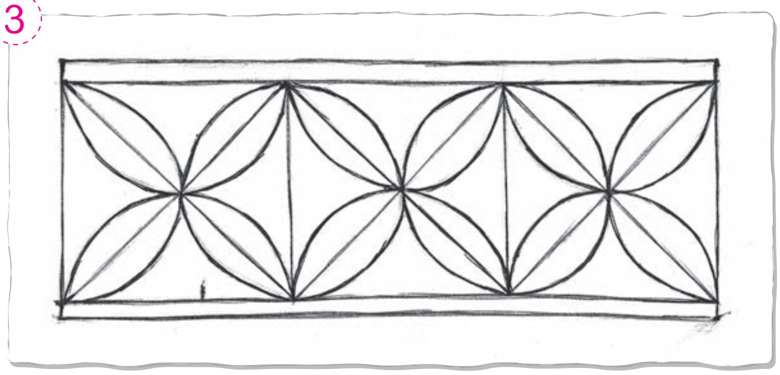

4

Nagşy maşk depderine yzygiderlik esasynda çekip, ýyly we sowuk, hromatik däl we hromatik reňkler bilen boýaň.

1. Hromatik reňkler nähili reňkler?
2. Ýyly reňkleriň adyny aýdyň.

Ýol-ýol nagşy tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

19-njy tema

“GAR PARÇALARY” SURATYNY ÇEKMEK

Amerikan fotografy Uinston Bentli 1885-nji ýylda gar parçasyny ilkinji gezek surata alypdyr. Ol 2400-e golaý gar parçasyny deňeşdirip, olaryň bir-birine meňzemeýändiklerini anyklapdyr.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Gar parçasyny çekmegiň yzygiderligi

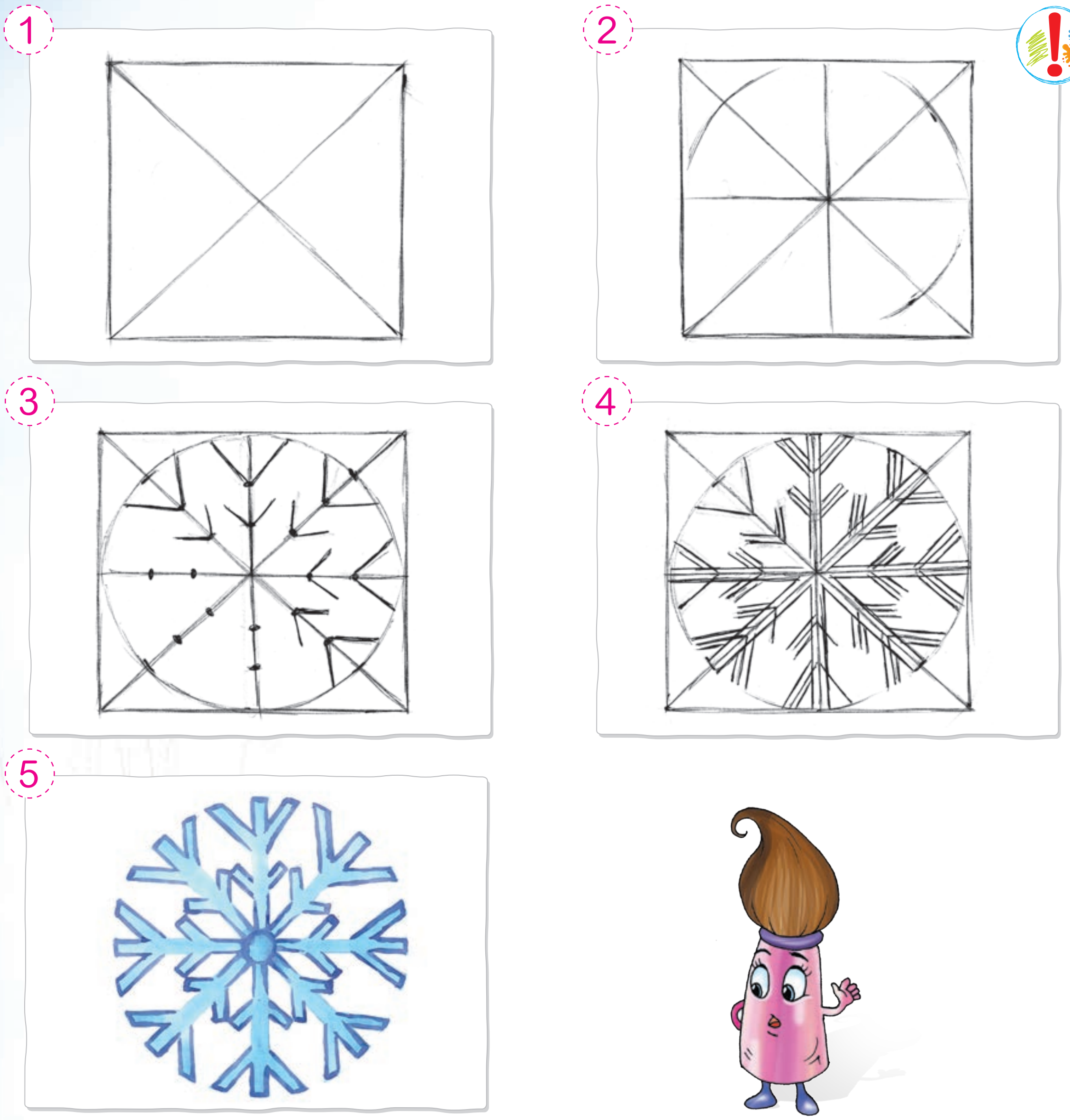

“Gar parçalary” şekilini maşk depderine yzygiderlik esasynda çekiň.

1. Gar parçalary bir-birine meňzeýärmi?
2. Gar parçasynyň şekili nähili geometrik şekillerden emele gelýär?

Gar parçasynyň şekilini tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

20-nji tema — "GYŞ PEÝZAŽY" TEMASYNDA SURAT ÇEKMEK

Gyşda daş-töwerek, barlyk ap-ak gar bilen örtülýär. Howa arassa bolýar, tozanlardan arassalanýar.

Peýzaž çekende perspektiwa kadalaryna amal etmek talap edilýär.

Meselem, perspektiwa kadalaryna görä, bize ýakyn duran zatlar uzaklaşdygy saýyn göwrümi kiçelip, reňkiniň ýagtylygy üýtgeýär.

Gyş peýzažyny çekmegiň yzygiderligi

1

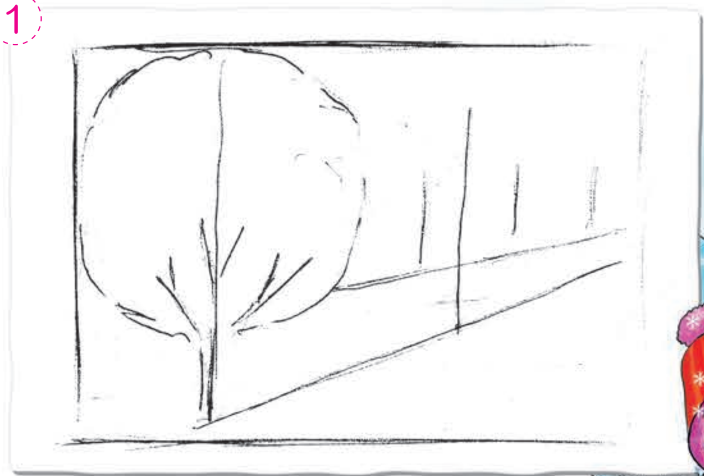

2

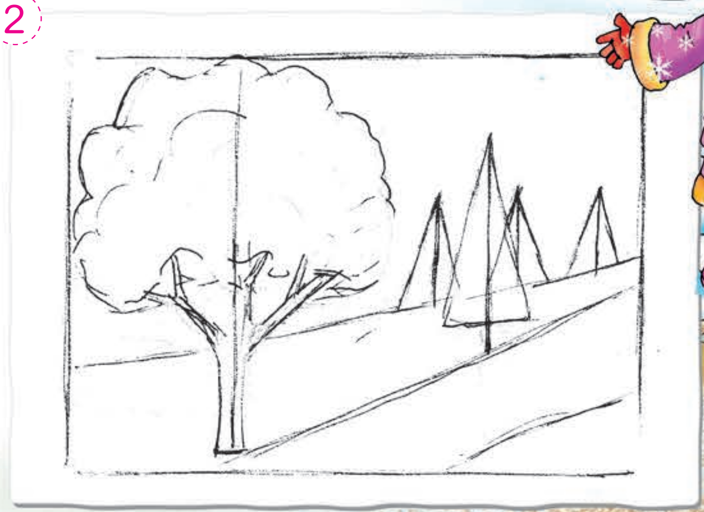

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3

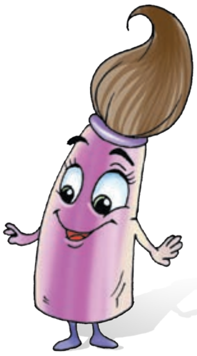

4

“Gyş peýzažy” temasyndaky suraty maşk depderine çekiň.

1. Gyş peýzažyna degişli suratlary synlaň, derňäň.
2. Bize ýakyn duran zatlar uzaklaşdygy saýyn nähili özgeriş ýüze çykýar?

“Gyş peýzažy” şekilini tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

21-nji tema

“GYŞKY NAGYŞLAR” TEMASYNDA SURAT ÇEKMEK

Şu dersde gaty sowuk sebäpli äpişgäniň aýnalarynda peýda bolýan gözel, täsin bezegleriň şekilini çekmegi öwrenýäris. Olary şekillendirende sowuk reňklerden peýdalanýarys. Bu bezegler nagyş elementlerine-de meňzäp gidýär. Gyşyň täsin bezegleri şekillendirilen suratlary synlaň, derňäň.

“Gyşky nagyşlar” şekilini çekende sowuk reňklerden peýdalanyň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

“Gyşky nagyşlar” suratyny çekmegiň yzygiderligi

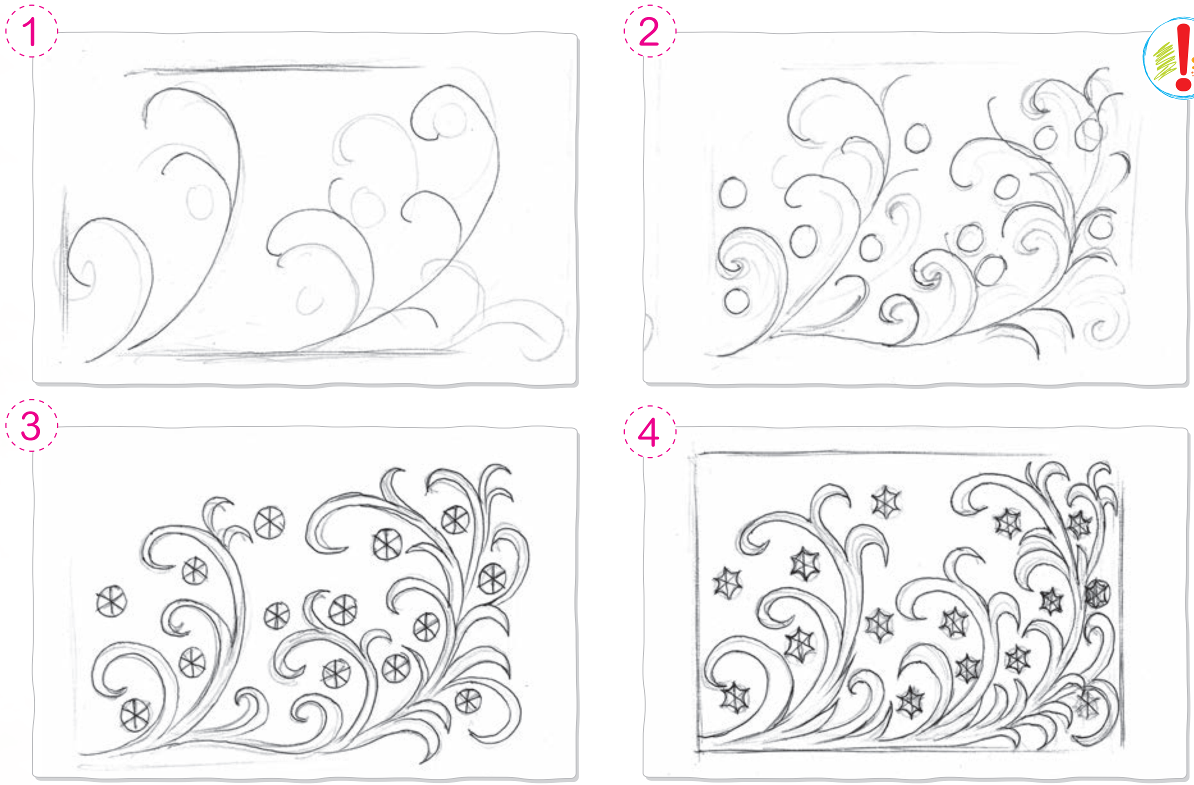

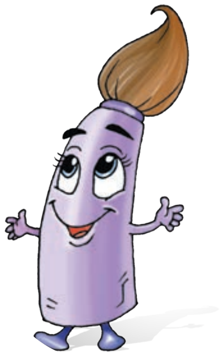

“Gyşky nagyşlar” suratyny maşk depderine çekiň.

1. “Gyşky nagyşlar” şekiliniň elementleri nähili ugurda ýerleşýär?
2. Elementler ritm emele getiripdirmi?

“Gyşky nagyşlar” suratyny tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

22-nji tema

AÝGÜLLERDEN WE ÝAPRAKLARDAN YBARAT ELEMENTLER ESASYNDA NAGYŞ ÇEKMEK

Aýgül – köp ýaprakly çopantelpek şeklindäki nagyş.

Nagyş çekende kömekçi çyzyklara we ritme üns bermek möhüm ähmiýete eýe.

Kömekçi çyzyklar nagyş çekende elementleri dogry ýerleşdirmäge kömek edýär.

Ritm nagyşda elementleriň we reňkleriň kömekçi çyzyklar esasynda gaýtalanmagydyr.

Güllerden we ýapraklardan düzülen ýol-ýol nagyş çekmegiň yzygiderligi

1

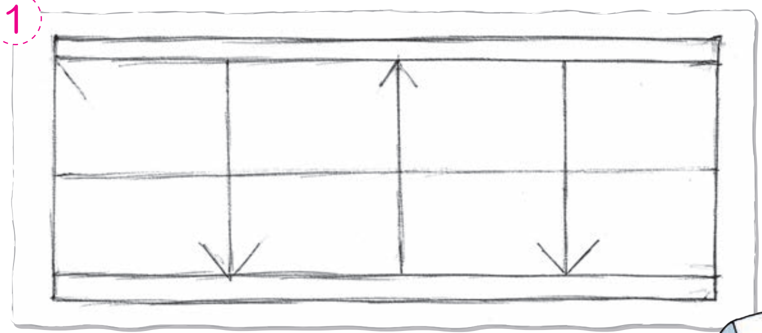

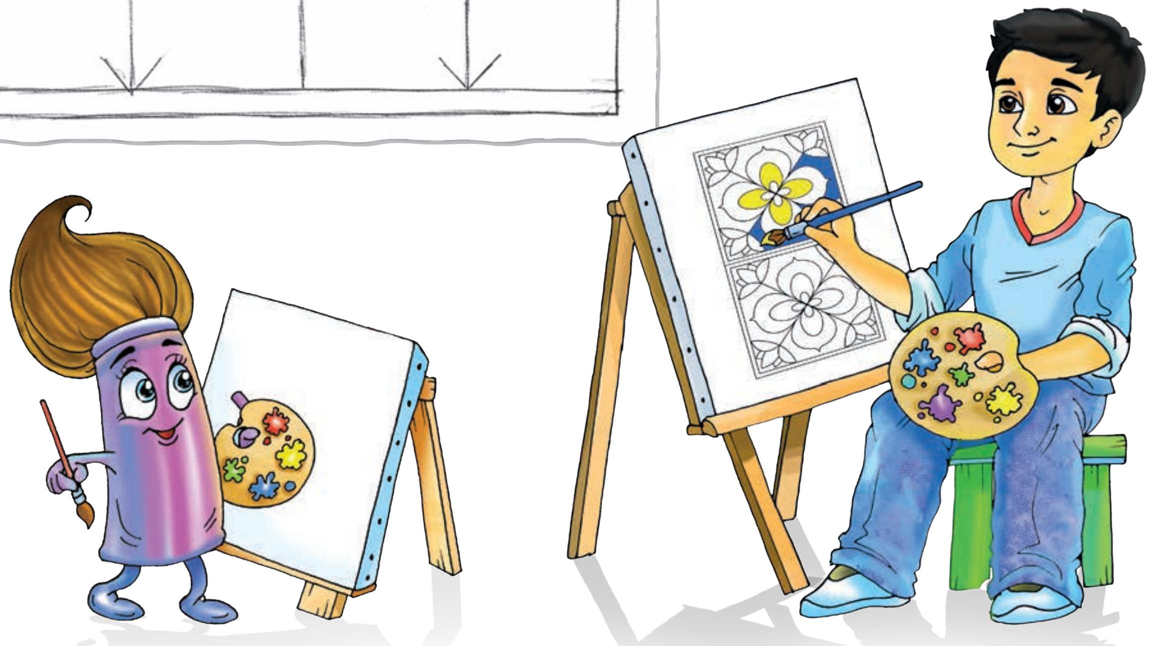

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2

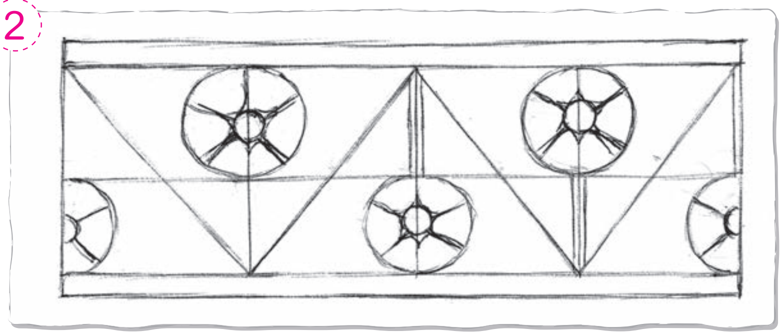

3

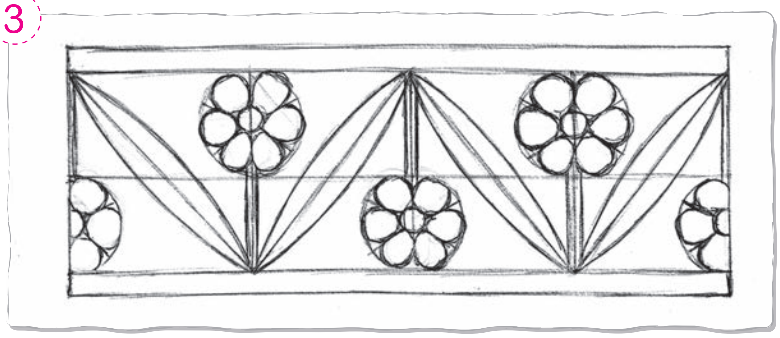

4

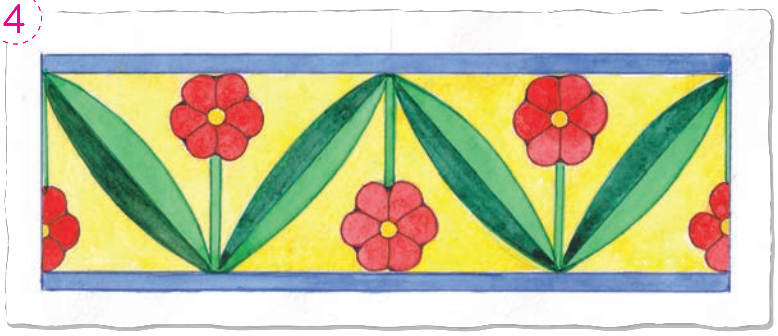

Ýol-ýol nagşy maşk depderine çekiň.

1. Nagyş çekende nämelere üns bermeli?
2. Kömekçi çyzyklaryň ähmiýeti nämede?
3. Elementler ritm emele getiripmi?

Ýol-ýol nagşy tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

23-nji tema

"ERIK GÜLLÄNDE" TEMASYNDA SURAT ÇEKMEK

Erik agajynyň watany Orta Aziýa bolup, onuň 10-a golaý görnüşi bar. Erigiň güli adatda bäş gulýaprakdan ybarat. Gülüniň reňki açyk gülgün we ak, miwesi bolsa ak, sary ýa-da gyzgylt öwüşginli bolýar.

Gülleýän erik şahasyny kömekçi çyzyklar bilen yzygiderlik esasynda çekiň.

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Gülleýän erik şahasyny çekmegiň yzygiderligi

1

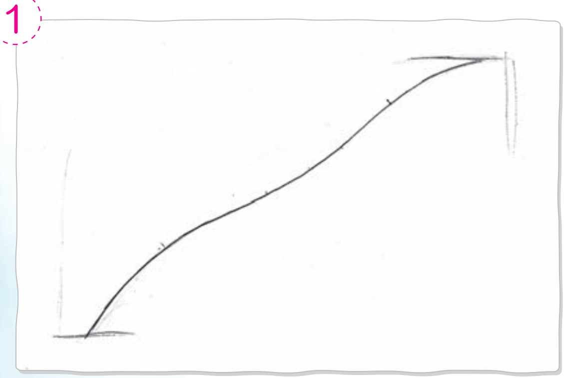

2

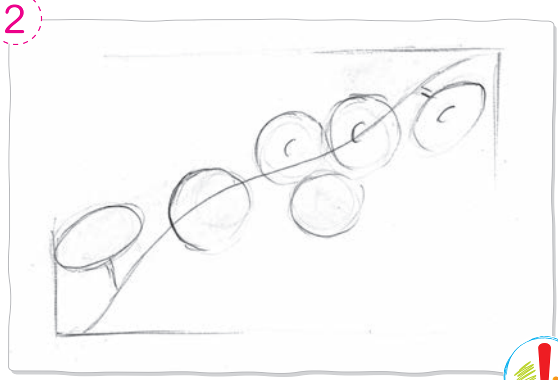

3

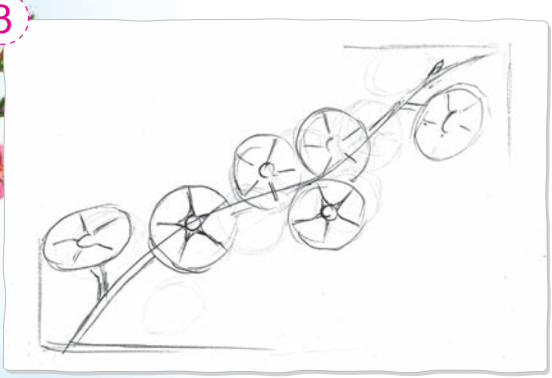

4

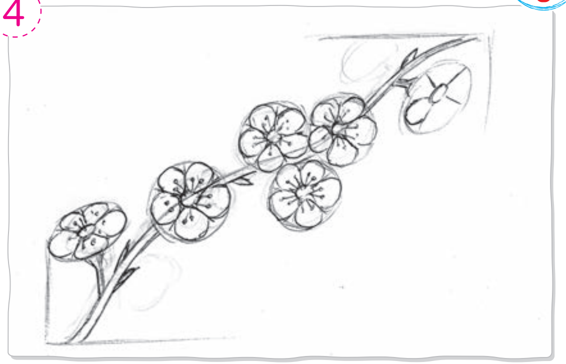

5

Gülleýän erigiň şahasynyň şekilini maşk depderine çekiň.

1. Erik gülüniň gulýapraklary nähili reňkde?
2. Erik agajynyň näçe görnüşi bar?

Gülleýän erigiň şahasynyň şekilini žiwopisde tamamlaň.

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

24-nji tema "BAHARKY GÜLLER" TEMASYNDA SURAT ÇEKMEK

Baharky güllerden biri çigildemdir. Ol çigildemler maşgalasyna degişli köp ýyllyk ösümlik. Çigildemiň dünýäde 1400-e, Özbegistanda bolsa 60-a golaý görnüşi bar. Gyzyl, ak, sary, ýol-ýol, benewşe reňkdäki görnüşleri duşýar. Çigildemiň boýy 20 santimetrden 50 santimetre çenli bolýar.

Çigildemiň şekilini çekmegiň yzygiderligi

1

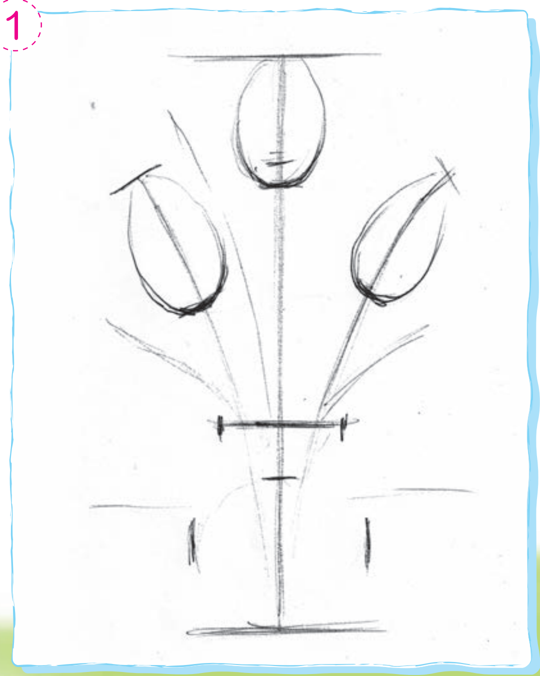

2

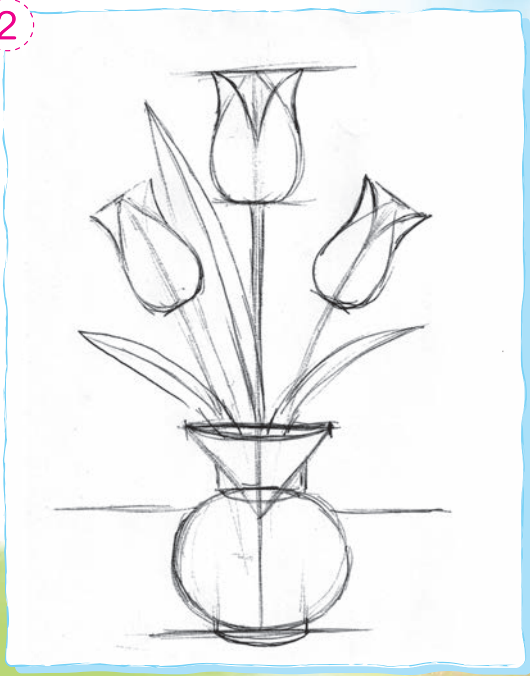

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3

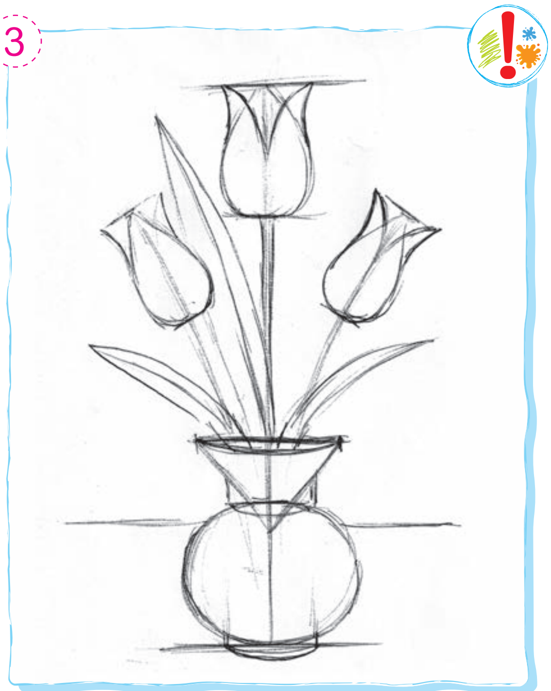

4

“Çigildemler” natýurmortyny maşk depderine çekiň.

1. Çigildemiň dünýäde näçe görnüşi bar?
2. Natýurmortyň birinji basgançagynda nähili işi ýerine ýetirýäris?
3. Çigildemiň nähili reňkdäki görnüşleri bar?

Natýurmorty tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

25-nji tema. 3-nji barlag işi

“GÖZEL BAHAR TEBIGATY” TEMASYNDA SURAT ÇEKMEK

Maşk depderine “Gözel bahar tebigaty” temasynda surat çekiň.

UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

26-njy tema

“GÜLLER ÄLEMINE SYÝAHAT” TEMASYNDA SURAT ÇEKMEK

Nerkes – sogangüllüler maşgalasyna degişli. Onuň güli adatda sary ýa-da ak reňkde bolýar. 30-a golaý görnüşi bar. Özbegistanda 2 görnüşi duşýar.

Birinji çärýekde siz natura garap işlemegiň düzgünlerini öwrenipdiňiz, indi öwrenenleriňizi ösdürip, nerkes gülüniň natýurmortyny çekýäris.

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Natýurmort çekmegiň yzygiderligi

1

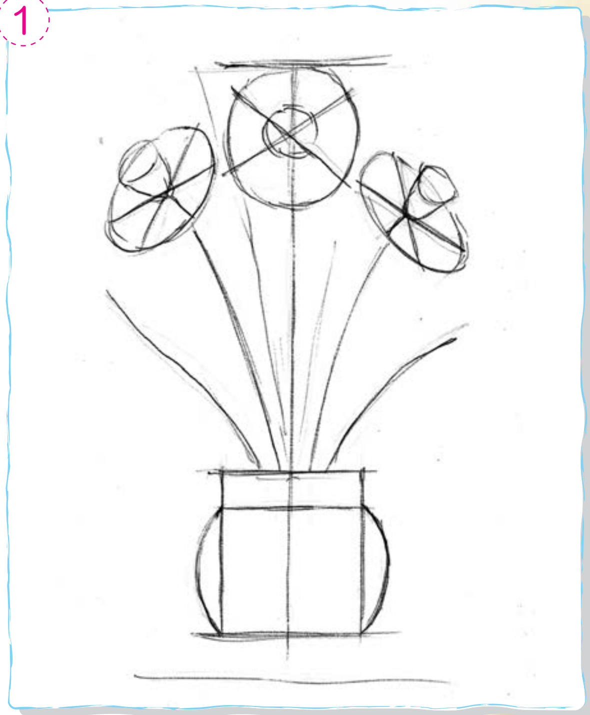

2

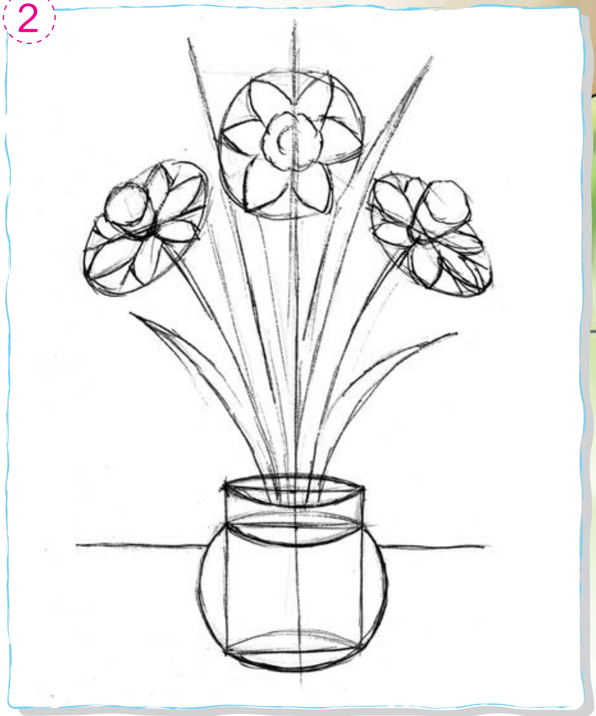

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3

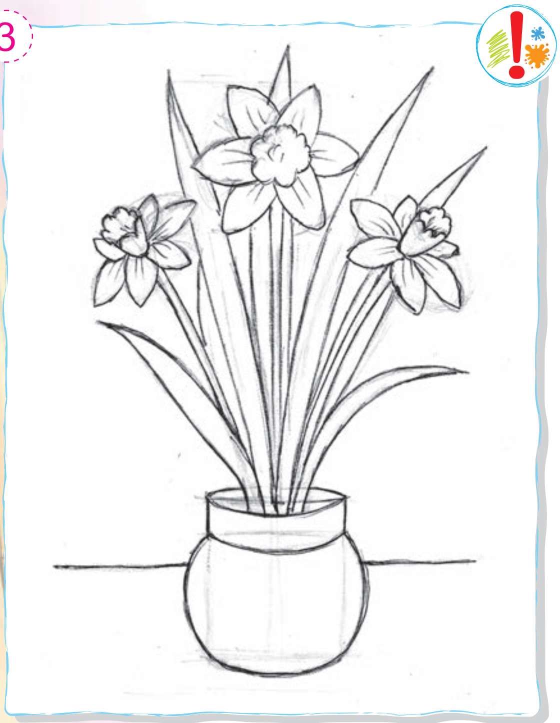

4

Natýurmorty maşk depderine çekiň.

1. Nerkes gülüniň reňki nähili bolýar?
2. Natýurmortyň ikinji basgançagynda haýsy işi edýäris?

Natýurmorty tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

4-nji bap
KOMPOZISIÝA

Kompozisiýa – çeper eseriň gurluş taglymyny, harakterini aňladýar.

Kompozisiýa çekilýän şekilleri özara utgaşdyrmak, umumylyga getirmek, olara çeper mazmun siňdirmekdir.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

27-nji tema

“SWETOFOR” TEMASYNDA KOMPOZISIÝA IŞLEMEK

Kompozisiýa derslerinde berlen temanyň üstünde döredijilikli pikirlenmegi, bir tema boýunça birnäçe wariantlary çekmegi öwrenýäris.

Swetofor – üç reňkli çyradan ybarat ýol çyrasydyr. Ýollarda hereketi tertibe salýan elektron gurluşdyr. “Swetofor” temasynda işlenen kompozisiýadaky obrazlaryň ýa-da zatlaryň ýerini çalşyryp, täze wariant düzjek boluň.

“Swetofor” temasynda kompozisiýa işlemegiň yzygiderligi

1

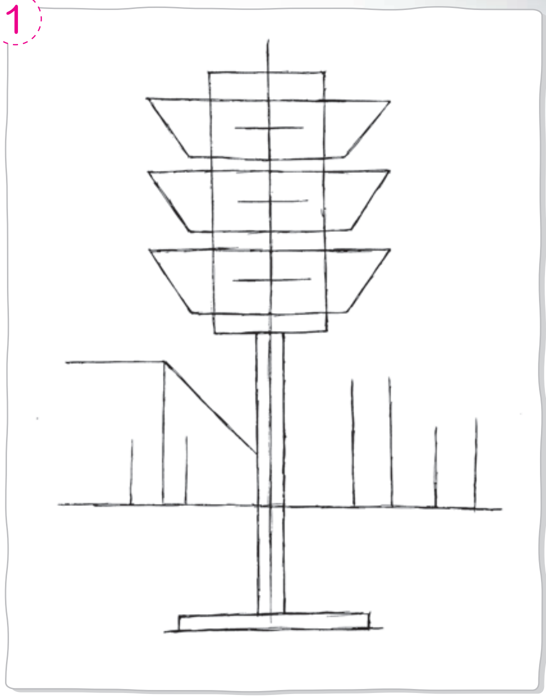

2

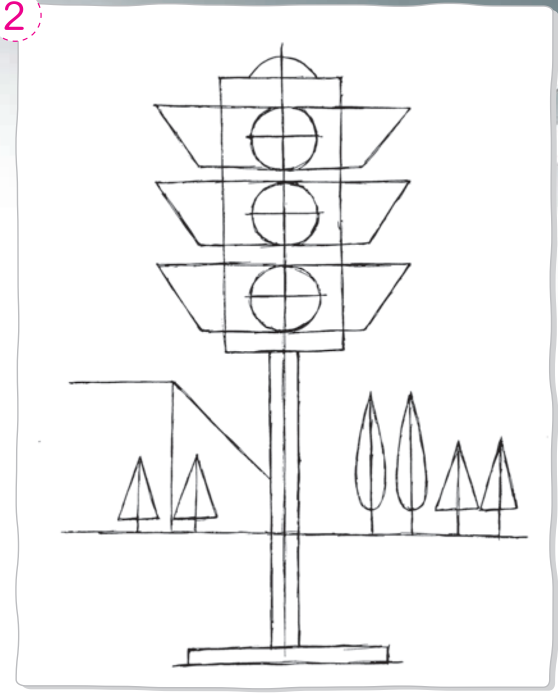

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3

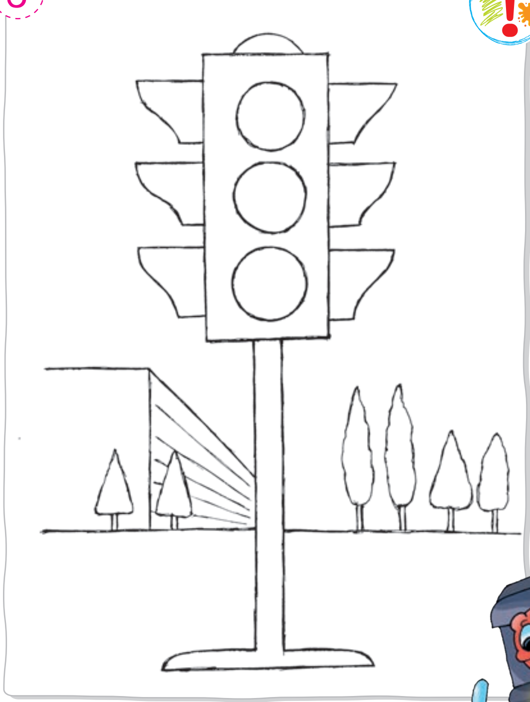

4

"Swetofor" temasyndaky kompozisiýa şekilini maşk depderine çekiň.

1. Swetofor näçe reňkli çyradan ybarat?
2. Swetofor nähili elektron gurluş?

"Swetofor" kompozisiýasyny tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

28-nji tema

“WELOSIPEDÇI” TEMASYNDA KOMPOZISIÝA IŞLEMEK

Welosiped aýak güýji bilen hereketlenýän tigirli transport serişdesi. Öňki derslerde alan bilimlerimizi ösdürip, “Welosipedçi” temasynda kompozisiýa çekýäris.

“Welosipedçi” temasyndaky kompozisiýany yzygiderlik esasynda çekiň.

“Welosipedçi” temasynda kompozisiýa çekmegiň yzygiderligi

1

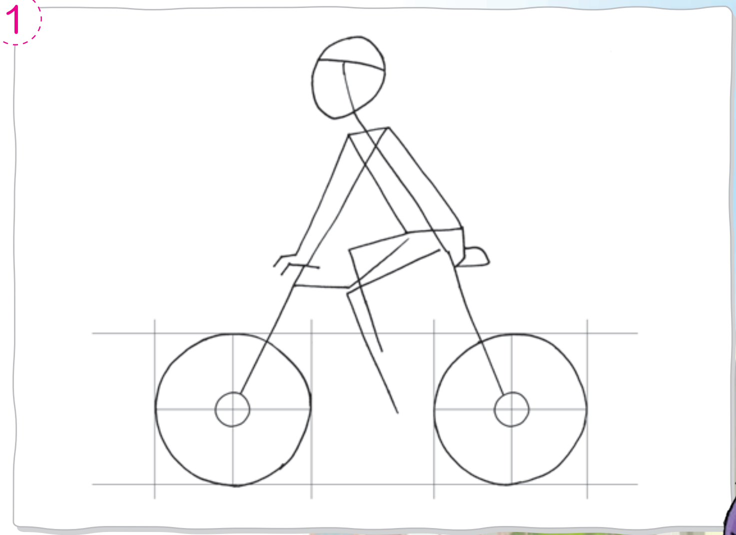

2

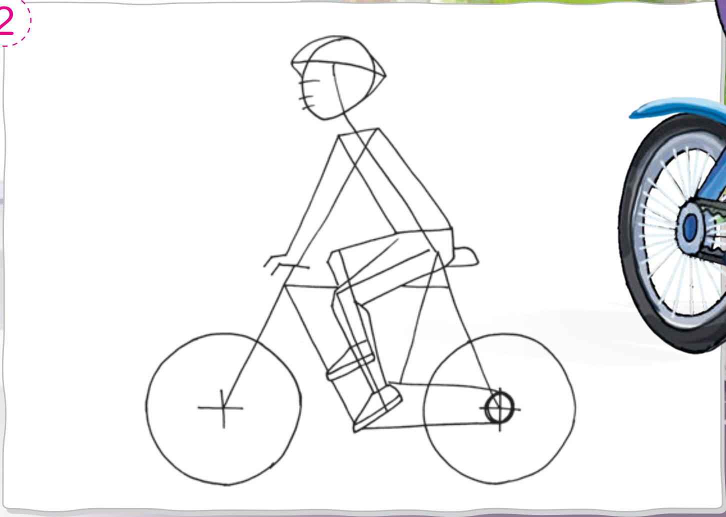

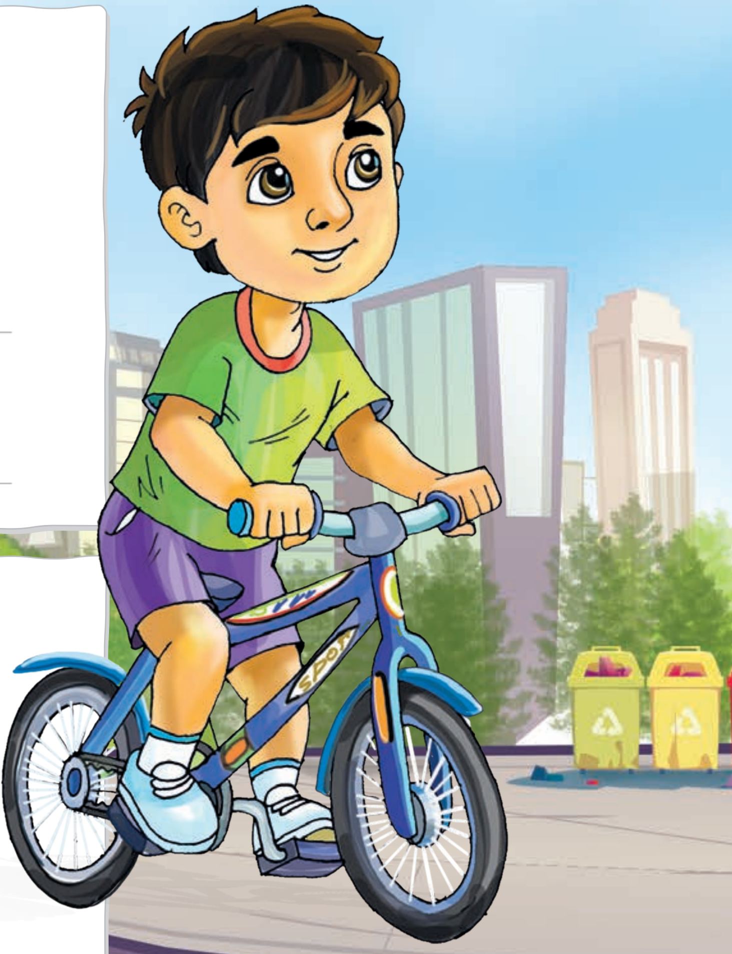

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3

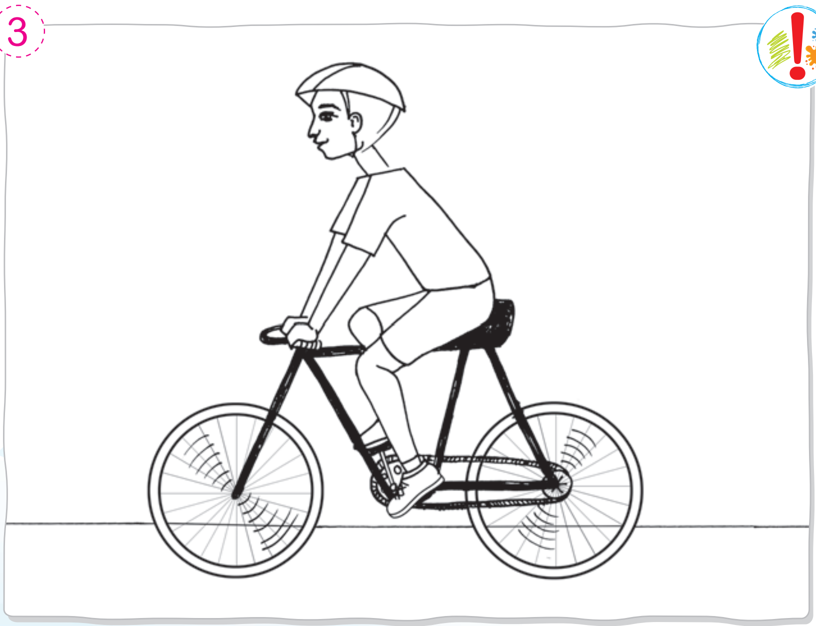

4

“Welosipedçi” temasyndaky kompozisiýany maşk depderine çekiň.

1. Welosiped nähili transport serişdesi?
2. Kompozisiýanyň üçünji basgançagynda nähili iş ýerine ýetirilýär?

“Welosipedçi” kompozisiýasyny tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

29-njy tema "ÇATRYKDAKY AWTOMOBIL" TEMASYNDA KOMPOZISIÝA IŞLEMEK

Awtomobil – dwigateliň kömeginde herekete getirilýän transport serişdesi. Ol adamlaryň uzagyny ýakyn edýär.

"Çatrykdaky awtomobil" temasynda kompozisiýa çekmegiň yzygiderligi

1

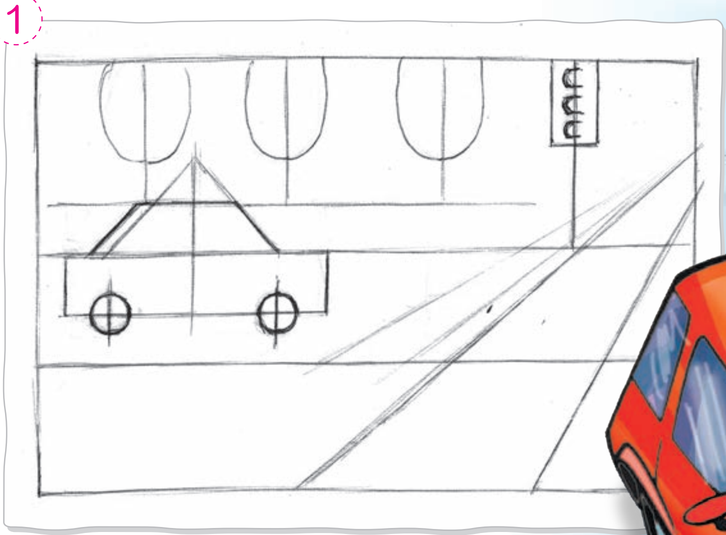

2

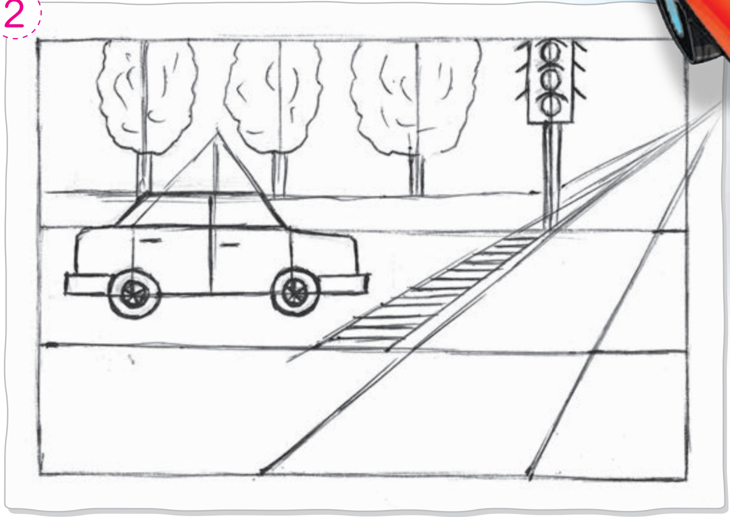

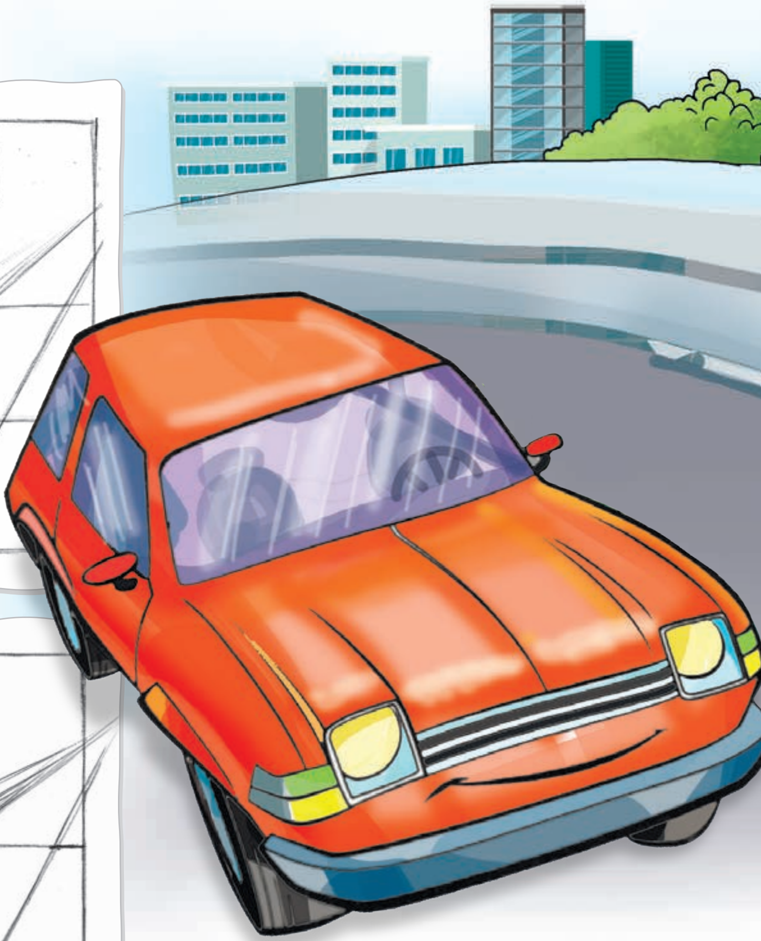

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3

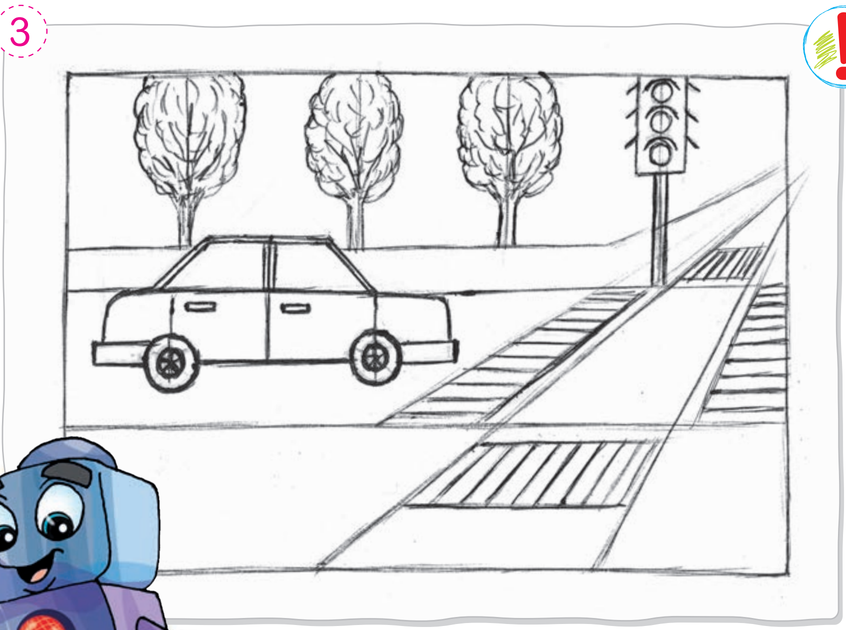

4

“Çatrykdaky awtomobil” kompozisiýasyny maşk depderine çekiň.

1. Awtomobil nähili transport serişdesi?
2. Kompozisiýanyň dördünji basgançagynda nähili işler ýerine ýetirilýär?

“Çatrykdaky awtomobil” kompozisiýasyny tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

30-njy tema

"ÝÜK MAŞYNY" TEMASYNDA KOMPOZISIÝA IŞLEMEK

Ýük maşyny gurluşyk işlerinde gerek bolmadyk ýükleri çykaryp taşlamak we gurluşyk materiallaryny daşap getirmekde ulanylýan transport serişdesidir.

"Ýük maşyny" temasynda kompozisiýa çekende ýük maşyny we onuň daş-töweregindäki goşmaça elementleri şekillendirmeli bolýar.

"Ýük maşyny" temasynda kompozisiýa çekmegiň yzygiderligi

1

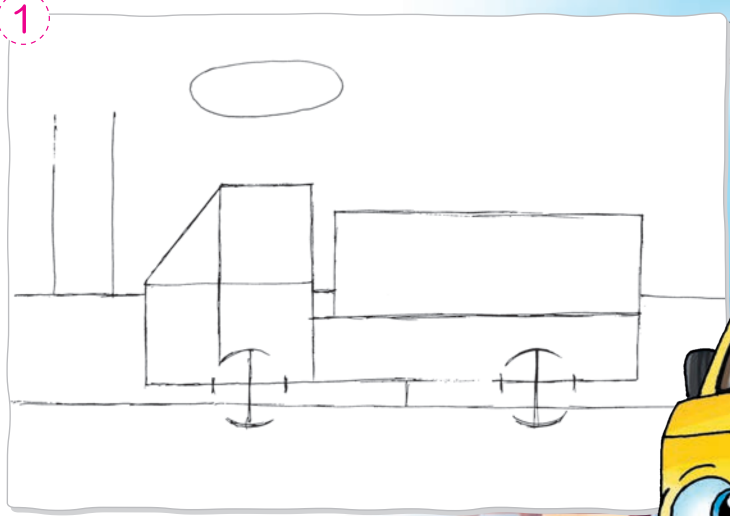

2

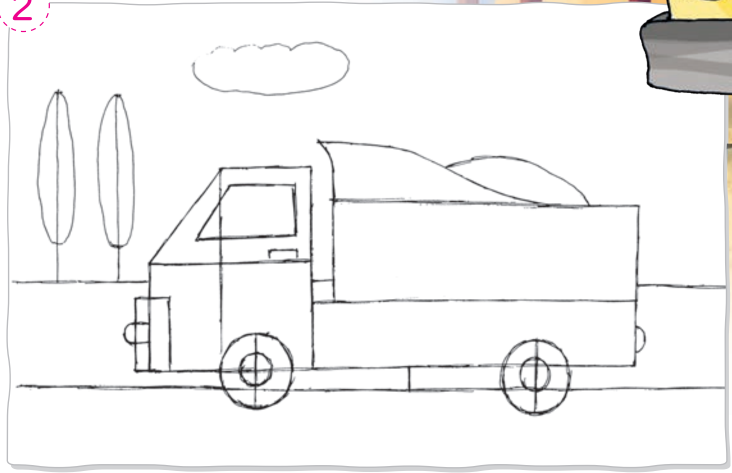

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3

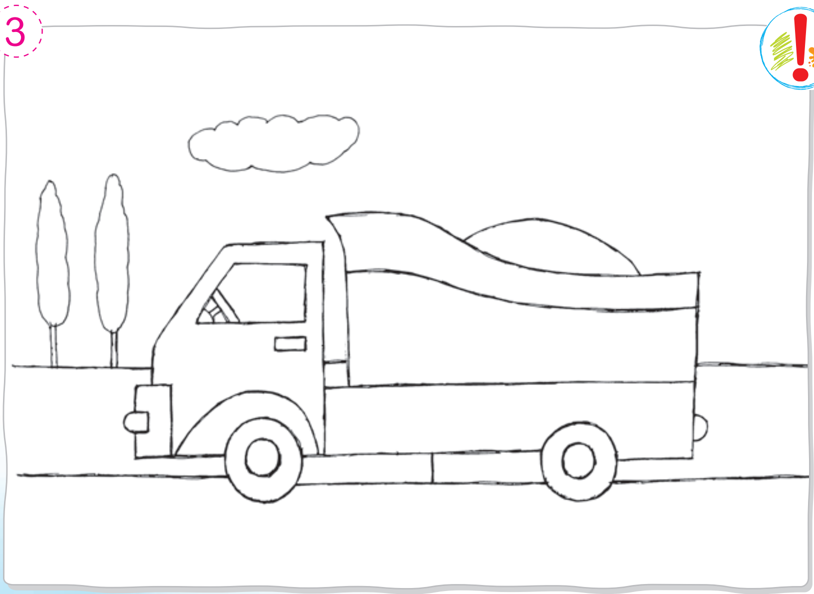

4

"Ýük maşyny" temasyndaky kompozisiýany maşk depderine çekiň.

1. Ýük maşynyny çekmegiň birinji basgançagynda nähili geometrik şekilleri görýärsiňiz?
2. Ýük maşyny nähili transport serişdesi?

"Ýük maşyny" kompozisiýasyny tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

31-nji tema

“WERTOLÝOTLARYŇ WE (UÇAR) SAMOLÝOTLARYŇ UÇUŞY” TEMASYNDA KOMPOZISIÝA IŞLEMEK

Wertolýotlar we (uçar) samolýotlar harby, ýolagçy daşaýan we başga wezipeleri ýerine ýetirýän howa transporty hasaplanýar.

“Wertolýotlaryň we (uçar) samolýotlaryň uçuşy” temasynda kompozisiýa çekende simmetriýa we kömekçi çyzyklardan peýdalanyň.

“Wertolýotlaryň we (uçar) samolýotlaryň uçuşy” temasynda kompozisiýa çekmegiň yzygiderligi

1

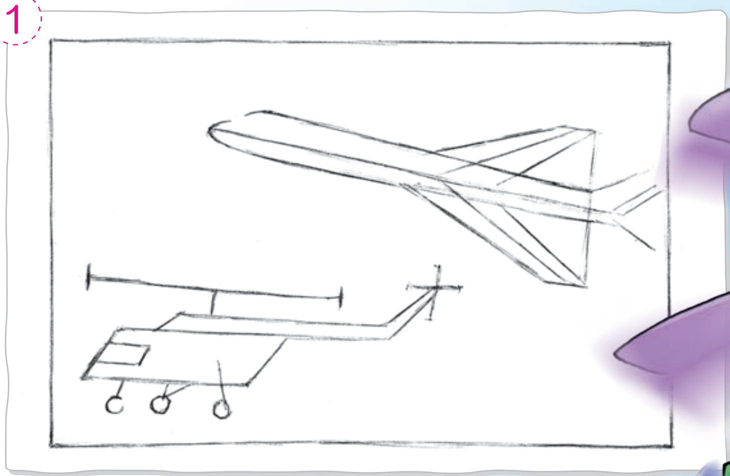

2

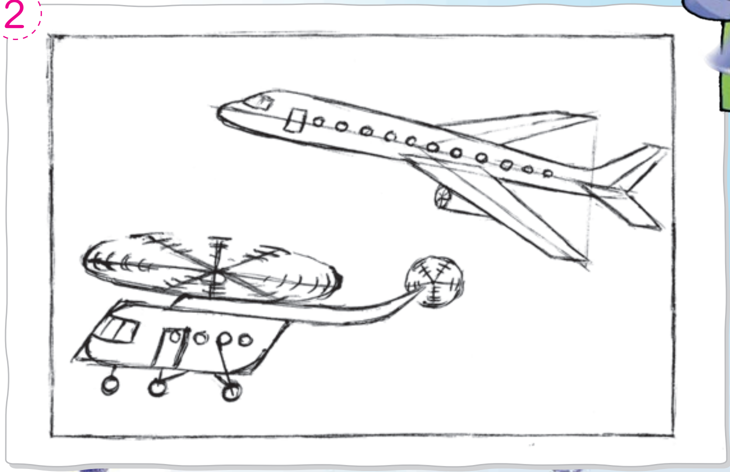

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3

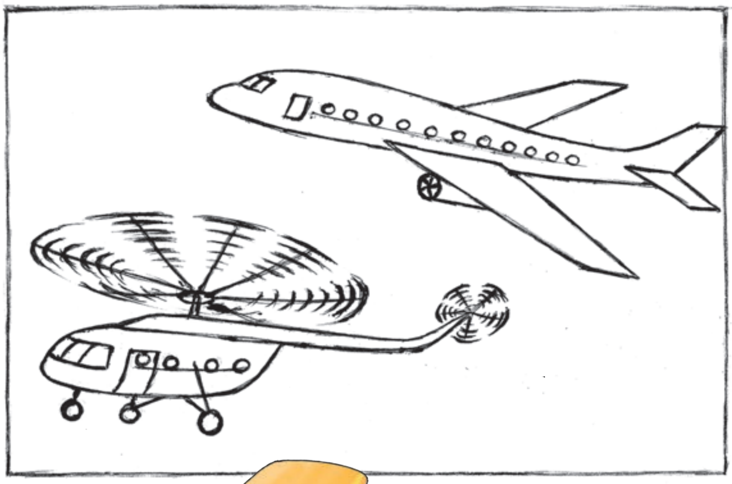

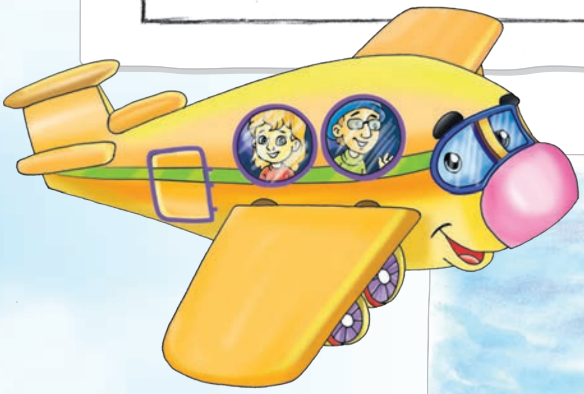

4

“Wertolýotlaryň we (uçar) samolýotlaryň uçuşy” temasyndaky kompozisiýany maşk depderine çekiň.

1. Wertolýot we (uçar) samolýot nähili transport serişdesi hasaplanýar?
2. Wertolýotyň we (uçar) samolýotyň gurluşyndaky tapawutlary aýdyň.

“Wertolýotlaryň we (uçar) samolýotlaryň uçuşy” kompozisiýasyny tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

32-nji tema

"DEŇIZ GÄMILERI" TEMASYNDA KOMPOZISIÝA IŞLEMEK

Gämi – okean, deňiz ýaly suw ýollary arkaly ýük we ýolagçy daşaýan transport görnüşi. Deňiz gämileriniň suwasty we suwüsti görnüşleri bar.

"Deňiz gämileri" temasyndaky kompozisiýany çekende simmetriýa we kömekçi çyzyklardan peýdalanyň.

"Deňiz gämileri" temasynda kompozisiýa çekmegiň yzygiderligi

1

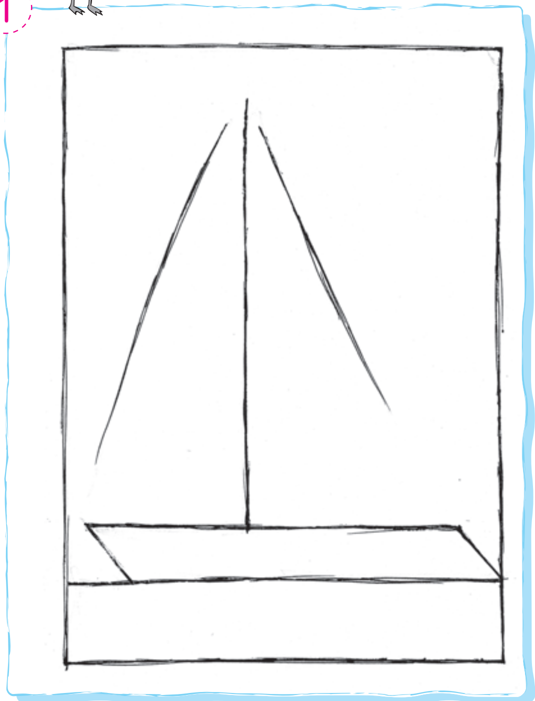

2

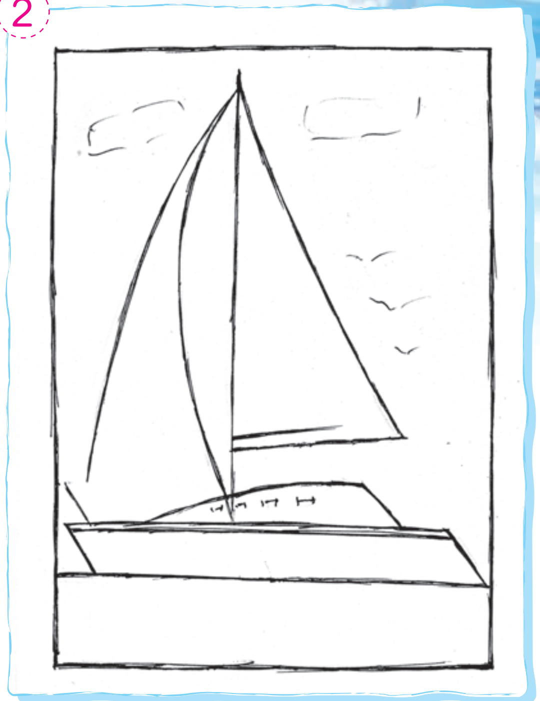

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3

4

“Deňiz gämileri” temasyndaky kompozisiýany maşk depderine çekiň.

1. Gämi nähili transport görnüşi?
2. Gämileriň nähili görnüşleri bar?

“Deňiz gämileri” kompozisiýasyny tamamlaň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

33-nji tema. 4-nji barlag işi

“TRANSPORT” TEMASYNDA KOMPOZISIÝA IŞLEMEK

“Transport” temasynda surat çekiň.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

34-nji tema
“MENIŇ DYNÇ ALYŞDAKY SYÝAHATYM” TEMASYNDA KOMPOZISIÝA IŞLEMEK

“Afrosiýob” tiz otlusynda taryhy şäherlere barypdyňyzmy? Gören taryhy şäherleriňizi ýada salyň. Täsirleriňiz esasynda “Meniň dynç alyşdaky syýahatym” temasynda kompozisiýa işläň.

“Meniň dynç alyşdaky syýahatym” temasynda kompozisiýa çekmegiň yzygiderligi

1

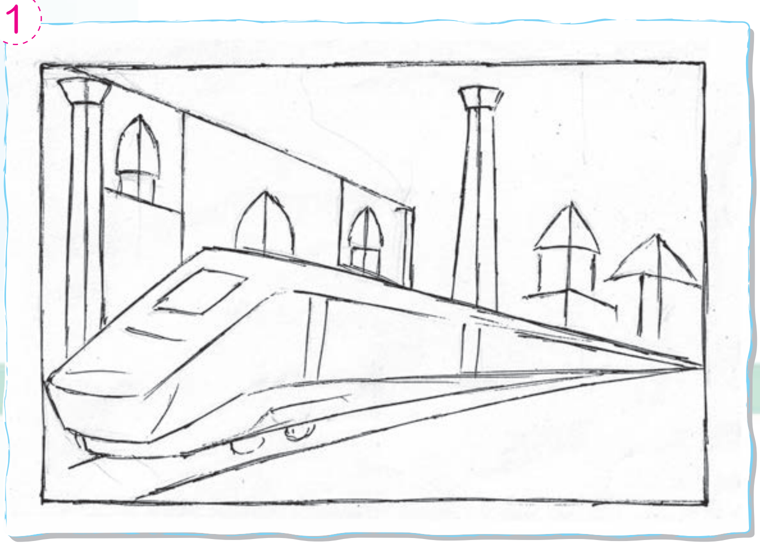

2

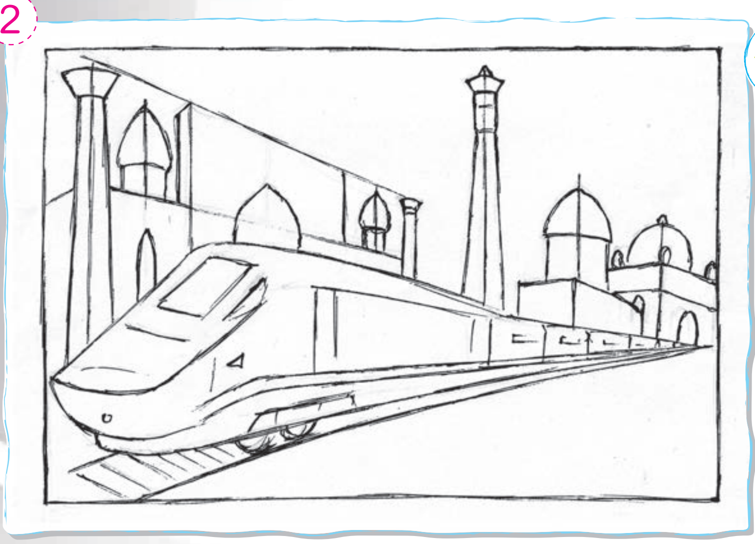

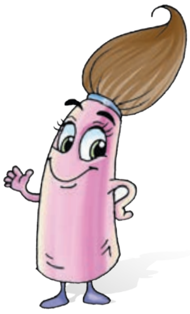

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3

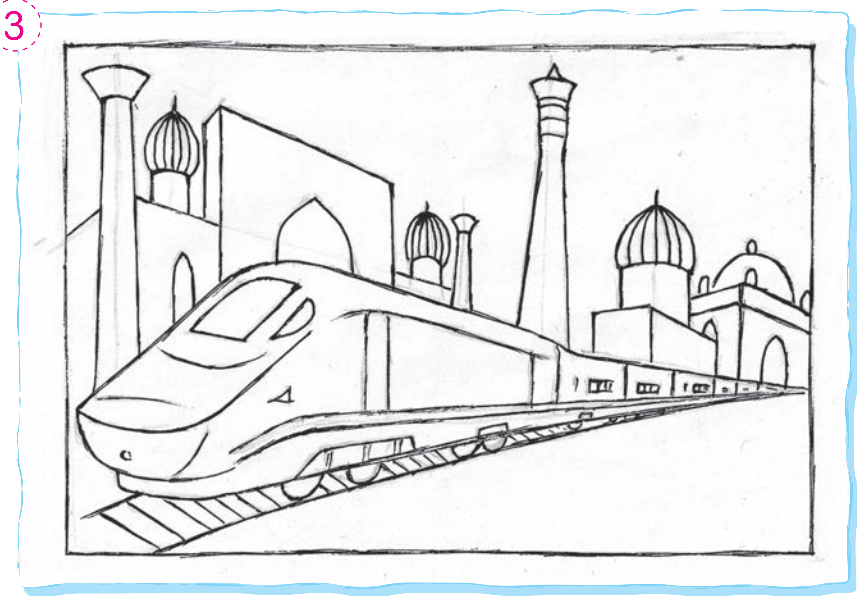

4

“Meniň dynç alyşdaky syýahatym” temasyndaky kompozisiýany maşk depderine çekiň.

1. Dynç alyşda nirelere syýahat edýärsiňiz?
2. “Meniň dynç alyşdaky syýahatym” temasyndaky kompozisiýanyň birinji basgançagynda nähili işi ýerine ýetirýäris?

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Şekillendiriş sungaty [Tekst]: 2-nji synp üçin derslik / K. Mirahmedow [we başg.]. – Daşkent: Respublikan tälim merkezi, 2021. – 80 s.

ISBN 978-9943-7475-4-8

UOʻK 75(075.3)
KBK 74.268.51

Oʻquv nashri

Kudrat Miraxmedov, Barno Yunusova, Nurmon Berdiyev

TASVIRIY SAN'AT

Umumiy oʻrta taʼlim maktablarining
2-sinfi uchun darslik
(Turkman tilida)

Terjime eden *Kamiljan Hallyýew*
Suratçylar *Umid Suleýmanow,*
Dilnoza Mirhakimowa
Redaktor *Aýnura Alymjanowa*
Çeper redaktor *Sarwar Farmanow*
Tehniki redaktor *Akmal Suleýmanow*
Korrektor *Gülbahar Abdullaýewa*
Dizaýner *Dilmurad Mulla-Ahunow*
Sahaplaýjy *Alimardon Akilow*

Çap etmäge 2021-nji ýylyň 31-nji awgustynda rugsat edildi.
Möçberi 60×84 $^1/_8$. Montserrat garniturasy.
Kegli 18 şponly. Ofset çap ediliş usuly.
Şertli çap listi 9,30. Neşirýat-hasap listi 8,57.
nusgada çap edildi. Buýurma № ___.

“Kolorpak” JÇJ-niň çaphanasynda çap edildi.
Daşkent şäheri, Ýunusabat tümeni, Ýangişäher köçesi, 1-A.

COLORPACK

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Kärendesine berlen dersligiň ýagdaýyny görkezýän jedwel

№	Okuwçynyň ady, familiýasy	Okuw ýyly	Dersligiň alnandaky ýagdaýy	Synp ýol-başçy-synyň goly	Dersligiň tabşyrylan-daky ýagdaýy	Synp ýol-başçy-synyň goly
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						

Derslik kärendesine berlip, okuw ýylynyň ahyrynda gaýtarylyp alnanda ýokardaky jedwel synp ýolbaşçysy tarapyndan aşakdaky baha bermek ölçeglerine esaslanylyp doldurylýar:

Täze	Dersligiň birinji gezek peýdalanmaga berlendäki ýagdaýy.
Ýagşy	Sahaby bütin, dersligiň esasy böleginden aýrylmandyr. Ähli sahypalary bar, ýyrtylmadyk, goparylmadyk, sahypalarynda ýazgylar we çyzyklar ýok.
Kanagat-lanarly	Kitabyň daşy ýenjilen, ep-esli çyzylan, gyralary gädilen, dersligiň esasy böleginden aýrylan ýerleri bar, peýdalanyjy tarapyndan kanagatlanarly abatlanan. Goparylan sahypalary täzeden ýelmenen, käbir sahypalary çyzylan.
Kanagat-lanarsyz	Kitabyň daşy çyzylan ýyrtylan, esasy böleginden aýrylan ýa-da bütinleý ýok, kanagatlanarsyz abatlanan. Sahypalary ýyrtylan, sahypalary ýetişmeýär, çyzylyp taşlanan. Dersligi dikeldip bolmaýar.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE